

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskerens Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

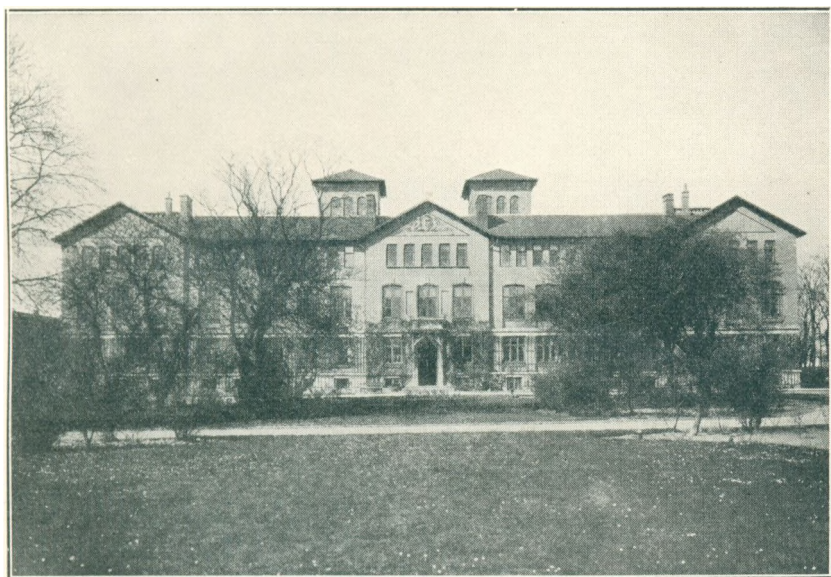
DET KONGELIGE
DØVSTUMME-INSTITUT

I FREDERICIA

1880 – 22. MARTS – 1930

DET KGL. DØVSTUMME-INSTITUT
I FREDERICIA

Det kongelige Døvstamme-Institut i Fredericia 1930

*»Ved Kongens, Regjeringens og Rigsda-
gens velvillige Omsorg for Døvstummes
Undervisning og Opdragelse rejstes denne
Bygning i Kong Christian den 9des
17de Regjeringsaar.«*

DET KONGELIGE
DØVSTUMME-INSTITUT
I FREDERICIA

1880 — 22. MARTS — 1930

FESTSKRIFT
VED
VILHELM LARSEN

FREDERICIA
FREDERICIA CENTRALTRYKKERI • JOHS MADSEN & Co.
1930

INDLEDNING

*Lange Tider var det Nat
for den Døve og den Stumme,
ingen Dugning syntes sat,
før hans Grav ham skulde rumme.*

O. Chr. J.

FRA de allerældste Tider har der været Mennesker til, som paa Grund af manglende Hørelse ogsaa forblev stumme, men Beretninger om saadanne findes kun sparsomt ned gennem Tiderne. Af de faa foreliggende Oplysninger fremgaar det, at man betragtede de Døvstumme som Væsener, der var mærkede af Guds Finger, og man prøvede ikke paa at undervise dem, eller paa anden Maade hjælpe dem. Nej, man holdt dem nærmest isolerede. I nogle Oldtids Stater som f. Eks. Sparta, dræbte man jo endog alle svagelige Individier, der ikke kunde arbejde med paa Statens Fremgang. Saadanne Samfund har da sikkert ogsaa skilt sig af med eventuelle Døvstumme.

Et af de faa Lyspunkter fra de gamle Dage er den Døvstummes Møde med Jesus, som det skildres i Marcus 7. Kap., 31. V.: »Og de førte en Døv til ham, som besværlig kunde tale.« Og Frelseren hjalp Stakkelen : aabnede hans Øre og løste hans Tunges Baand, saa han taledede ret. Og Folkeskaren undredes og sagde: »Han haver gjort alle Ting vel. Baade gør han, at de Døve hører og de Maalløse taler.«

Det varede længe, før Frelserens ophøjede Eksempel fik Efterfølgere, der hengik lange Tider, før Menneskene prøvede at hjælpe de Døve.

Fra Spanien hører man om den første Periode i Døvstummeundervisningens Historie, men hver Gang nævnes kun enkelte Individier. Man kommer helt ned til sidste Halvdel af det 18.

Aarhundrede, før der i forskellige Lande bliver Tale om Skoler for Døvstumme.

Undervisning af Døvstumme er i de allerfleste Lande begyndt paa privat Initiativ. En eller anden Foregangsmand har paa sin Vej mødt en eller flere stakkels Døvstumme og har af Medlidenhed eller Interesse begyndt at undervise dem. Flere Elever er kommet til, og det enkelte Forsøg har ført til Dannelsen af

Altartavlen paa Kirkesalen

en Skole. Naar denne Privatskole da har naaet en vis Størrelse, har den modtaget Statsunderstøttelse og er som Regel derefter senere havnet under Statens Forsorg.

Men saaledes er det ikke gaaet i Danmark. Vel hører man om enkelte spredte Forsøg, men i det væsentlige var det paa Statens Initiativ, at denne nyttige Samfundssag toges op, og Instituttet i København grundlagdes efter kgl. Fundats af 17. April 1807 med Dr. med. *Castberg* som Forstander.

Undervisningen baseredes paa Tegnmethode eller den franske Methode, og i henvend et halvt hundrede Aar var det kgl. Døvsstumme-Institut i København Landets eneste. Her undervistes alle Landets Døvsstumme, saavel de fuldkomment døve som de, der havde Hørerester. Men 1850 oprettede en af Instituttets tidligere Lærere, cand. theol. *Dahlerup*, en lille privat Døvsstummeskole grundet paa Talemethode.

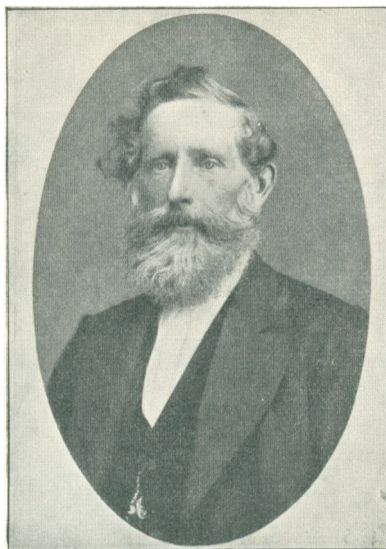
Allerede paa det kgl. Døvsstumme-Institut havde han undervist Klasser i Tale og Aflæsning, dog uden at finde særlig Anerkendelse. Han søgte nu

ad privat Vej at faa sine Ideer ført ud i Livet. Hans Virksomhed her blev dog af ganske kort Varighed, og hans Efterfølger blev Cand. *Duurlø*, der i et Par Aar fik Skolen ført godt fremad.

Men det var dog først i 1856, da *Johan Keller* overtog Skolen, at Udviklingen tog fart, og Elevantallet gik til Vejrs. 1860 fik han Støtte af Staten, der oprettede 12 Fripladser hos ham, og endelig blev det i 1865 bestemt, at alle uegentlig Døvsstumme skulde undervises hos Keller.

Imidlertid fortsatte det kgl. Døvsstumme-Institut sin Tegnundervisning af alle egentlig Døvsstumme. Mange Røster rejste sig i Aarenes Løb for en Ændring af de bestaaende Forhold, og Talemethode bankede Gang paa Gang paa Instituttets Dør uden at opnaa Foretræde.

Enkelte Forsøg blev gjort

Pastor Dahlerup,
Talemethodens Grundlægger i Danmark

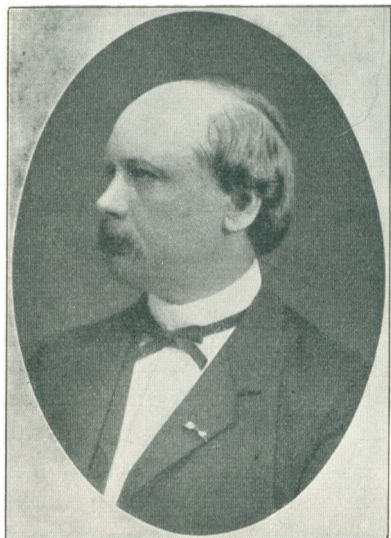

Ungdomsbillede af Georg Iørgensen

med nogle Klasser, men da der ikke var videre Plan i det, faldt det til Jorden.

Det var egentlig først efter, at Lærer *Georg Iørgensen* havde foretaget sin bekendte Udenlandsrejse til Tyskland, Schweitz og Østrig i 1874, at man begyndte at lytte til Kravene om Tale ogsaa for egentlig Døvstumme. *Malling-Hansen* var den Gang Instituttets Forstander. Han og *Georg Iørgensen* var Ungdomsvenner, og *Iørgensen* var Forstanderens højre Haand. Da *Iørgensen* vendte hjem som en begejstret Tilhænger af Talemetho-

Forstander R. Malling-Hansen

den, var der i Grunden kun een paa Institutet, der skænkede ham Tiltro, de andre erklærede ham nærmest for gal. Men lykkeligvis var denne ene ogsaa hans Forstander, og *Malling-Hansen* lagde for en Tid sin Skrivekugle og andre Opfindelser tilside og kastede sig med Iver ud i Organisationsplaner sammen med *Iørgensen*. Da Antallet af døvstumme Børn ude i Landet var i stadig Stigen, og man i Skoleaaret 1880—81 skulde optage et ganske usædvanligt stort Tal, grundet paa en Meningitis-Epidemi i Jylland, var det nødvendigt at skaffe mere Plads, og da de

ledende Mænd syntes enige om at prøve Talemethoden som Undervisningsgrundlag, fandt man det klogest at bygge et helt nyt Institut fremfor at udvide Københavnerinstituttet. Den 26. Juli 1879 indsendte *Malling-Hansen* da sit bekendte Forslag om Oprettelsen af et Døvstummeinstitut i Jylland.

Og faa Maaneder efter udpegede han Manden, som han mente burde lede det ny Institut, og denne Mand var

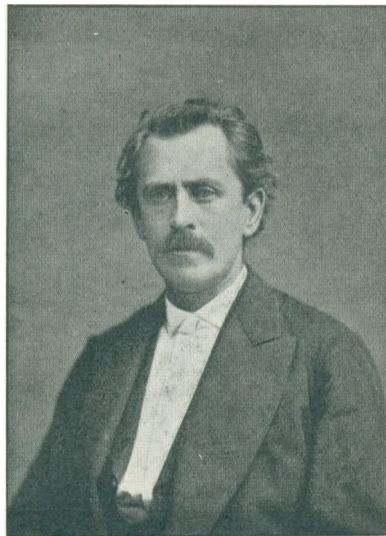
IØRGEN GEORG IØRGENSEN

Han blev født i København den 26. Juli 1838 og var Søn af Skomagermester Hans Vilhelm Iørgensen og Hustru Ane Marie, født Hancke. De boede i Krystalgade og havde gode Kunder i de mange Embedsfamilier, der residerede her og i de

omliggende Gader indenfor Voldene. Naar de pæne Kunder kom for at bestille deres Fodtøj, holdt de meget af at sidde og tale med den kloge og smukke Skomager. Hans Kone var en net lille Borgerkone, geskæftig og ordentlig, Hjemmet skin- nede af Renhed. Hun var af god Familie, hendes Fader var en Toldembedsmand Hancke fra Jylland.

Deres Kaar var en Tid ret gode, Faderen havde indtil 4 Svende paa Værkstedet, og den lille, livlige Georg blev sat i Melchiors Skole, hvor han gik til sin Konfirmation. Hans gode Begavelse gjorde det let for ham at følge med, men nogen større Flid viste han ikke, og hans Plads var som Regel i Klassens Midte. Han var mun- ter og altid fuld af Løjer og var meget afholdt baade af Lærere og Kammerater.

Efter Konfirmationen blev Georg sat i Snedkerlære og den Forstaaelse af og det Kend- skab til Haandværk, som han her fik, gavnede ham senere i Udøvelsen af hans Forstander- gerning, der jo ogsaa omfattede Vedligeholdelse af ret store Bygninger, ligesom det gav ham stor Interesse for og Forstaaelse af Elevernes Haandgerning.

Georg Iørgensen

Imidlertid var han snart klar over, at Haandværk ikke var hans egentlige Kald. Han var musikalsk og dyrkede med stor Iver Sang og Violinspil i sin Fritid.

I Hus med Familien Iørgensen boede en Kandidat *Levinsen*, en begavet, men svagelig Mand. Han havde fattet stor Kærlig- hed til Georg Iørgensen og ofte med Glæde lyttet til hans smukke Sang og Spil. Han gik til den bekendte Litterat og Sprogmand *J. Levin*, der boede paa Frederiksberg Slot, og for- talte ham om Georg Iørgensen. Og da det netop var en af Levins Hovedinteresser at finde unge Mennesker, i hvem han kunde spore Trang og Evner til at komme frem, og saa yde Hjælp, var Georg netop noget for ham.

En skønne Dag i 1854 stillede Levin derfor med Georg

Iørgensen, der var tilbørlig udrustet med Violin og Noder, oppe hos Kammermusikus *C. I. Hansen* og bad ham prøve den unge Mand for at faa en Udtalelse om hans musikalske Evner. Naa, Georg spillede, og Georg sang, og Kammermusikus Hansen lyttede, men erklærede bagefter, at der ikke var saa meget Talent, at der var noget at bygge videre paa. Men forøvrigt havde han faaet et udmærket Indtryk af den unge Mand og spurgte derfor Levin, om der ikke var et andet Omraade, hvor han kunde føres frem. De enedes da om at søge ham optaget paa Jonstrup Seminarium, og Hansen fik gennem Grevinde *Danner* udvirket en Understøttelse fra *Frederik VII* til Bestridelse af de løbende Udgifter, saaledes at Georg Iørgensen efter en Forberedelse kunde blive optaget paa Jonstrup 1855.

I 2 Aar uddannede han sig her og viste megen Flid og Interesse, han fik saaledes overrakt et Lommeur som Flidspræmie fra Grevinde *Danner*.

Jonstrup Seminarium havde den Gang sin Glansperiode under gamle Professor — senere Etatsraad — *Jensen*, der under hele sin lange Embedsgering satte alt ind paa, — ikke alene at give Eleverne Kundskaber, men uddanne deres Personlighed og højne deres Karakter.

Jonstrup laa den Gang som en ganske idyllisk Plet omgivet af smukke Haver med en Ø i den tilstødende Mølledam, hvis Vand rislende søgte Afløb i den skønne Sønder sø. Hareskov strakte sig lige hen mod Seminariets Grænser, og de unge Mennesker opholdt sig saa godt som i al deres Fritid i den mildere Aarstid ude, snart i Leg, snart i Samtale.

Paa Jonstrup fandtes i de Aaringer en Mængde begavede, ja, for manges Vedkommende — særlig begavede — Unge. Det var jo saaledes i de Tider, at det var forbundet med ikke ringe Vanskeligheder for jævne Folks Børn at komme til Studeringerne, og naar man derfor i disse Kredse opdagede en velbegavet Dreng, saa blev det Skolelærer, han satte som sit Maal, og Seminariet, der blev hans Vej.

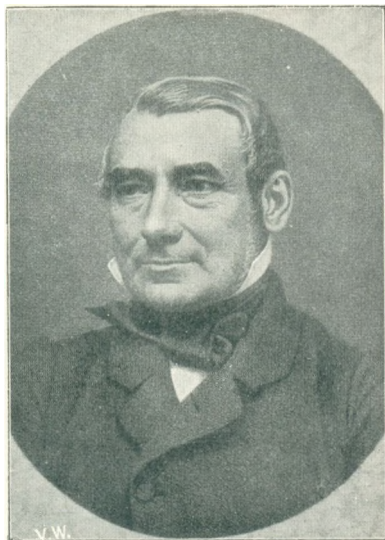
Paavirket af Forstanderen og æggende hverandre indbyrdes fremmedes Uddannelsen med Iver, og der var desuden over hele Jonstruplivet en smuk Tone i Tale og i ydre Væsen. Der blev lagt Vægt paa saavel en net Optræden som en pæn Paa-klædning, og for ret at gøre sig gældende ved de aarlige Fester og Baller var det nødvendigt at møde i Kjole og med Handsker.

Med en god 1ste Karakter vendte Jørgensen som 19-aarig

Mand tilbage til Hovedstaden og fik samme Aar, 1ste August 1857, Plads som Lærer ude paa det kgl. Døvstumme-Institut i København.

Døvstummeinstitutets daværende Forstander var Pastor Søren Heiberg, en Mand, der karakteriseres som »en født Hersker» natur med klar Forstand og en ubøjelig Vilje, der kunde udarte til Stivsind«.

Egentlig Pædagog var han vel ikke, hverken af Uddannelse eller Karakter, men han var et Arbejdsmand med udpræget Ordenssans, hans Regnskaber var hans Stolthed, og det er en Nydelse at se alle de Bøger, han pligtig førte. Han herskede som en Konge og mente, at det var hans Pligt som hans Ret at herske. Han holdt paa sin Værdighed som Skik var paa Frederik VI's Tid, men inderst inde rummede han megen Følelse. Man kan tænke sig Livet paa denne Anstalt, det var ikke et Børnehjem, nej det var en Kaserne med Soldater og Soldateraand: Orden, Lydighed og Flid var Grundpiller.*)

Professor Søren Heiberg

Hos denne Mand kom nu Georg Iørgensen med sit bløde, modtagelige Sind. Han var skøn som den unge Oehlenschläger og brændte af Lyst efter at blive til noget.

Der fandtes den Gang 3 Lærergrupper: de theologiske Kandidater, Seminaristerne og de døvstumme Lærere. Kun de første var Forstanderemner, og omend en Seminarist kunde være brugbar som Lærer, saa dygtig som en Kandidat blev han dog ikke, og andet og mere end Lærer kunde han ikke blive.

For derfor at kunne gøre sig gældende var det ganske nødvendigt at søge yderligere Uddannelse, og Iørgensen gav sig da ogsaa i Lag med Studeringen og blev Student 1862 og cand. phil. samme Aar. Allerede 1861 døde hans Fader, og som den gode Søn sad han ved sin Faders Dødsleje med hans Haand

*) Efter 100-Aars Festskriftet.

i sin og følte gennem de hendøende Pulsslag, hvorledes Livet flygtede væk.

Georg maatte nu agere Slægtens Hoved. Han fik skaffet sin Moder Fribolig i 1864 i Stiftelsen »Aldersro«, Nørrebrogade, og Søsteren Friplads i Frk. Zahles Skole. Han skyede intet Offer for at hjælpe, og Hjælpsomhed blev hele Livet igennem et Hovedtræk i hans Karakter.

Imidlertid havde han forlovet sig. Paa et Bal hos Lægen, Professor Arentzen traf han Frk. *Petra Capito*, og det stod ham straks klart, at *hende* skulde det være.

For at faa Lejlighed til atter at møde *hende*, gik han med til Studenterkarneval i Kasino, men da det var meget smaat med Finanserne, maatte han sælge sin dyrebare Violin, for at klare Udgifterne. Men med kom han, traf den Udkaarne og vandt!

Denne Aften dannede Indgangen til et godt og trofast Samliv. Han selv kaldte sig paa sin Sølvbryllupsdag — netop i Forbindelse med den omtalte Begivenhed — for en »Aladdin«, der havde haft Lykke og Held ned gennem Tiderne.

Undervisningen paa Institutet var den Gang hovedsagelig baseret paa Tegn, og Lederen selv var, som Iørgensen en Gang udtalte, »Virtuos« paa dette Omraade. Skrift og Haandalfabet anvendtes ganske vist ogsaa, men kun i mindre Udstrækning. Taleundervisningen havde været forsøgt af Cand. Dahlerup, men var atter bleven opgivet ved hans Afgang.

Iørgensen sagde 1898, at det blev ham impodet af Instituttets Leder, at Talemethode var Humbug. Han selv blev med sit livlige Temperament en meget dygtig Lærer i Gebærdesproget og har haft Troen paa, at netop herigennem kunde de Døvsstumme føres frem. Imidlertid varede det ikke længe før det gik op for den uhildede Lærer, at Elevernes sproglige Kundskab blev alt for ringe, og man forsøgte da at bruge Haandalfabet og Skrift som Hovedmeddelelsesmiddel og lade Tegnene træde en Del i Baggrunden.

Trods det, at Georg Iørgensen var en ivrig Lærer og passede sin Skole samvittighedsfuldt, og skønt han, for at eksistere, paatog sig Plads baade som Havebrugslærer og Sekretær ved Institutet, fik han dog alligevel Tid til at tage sig af de konfirmerede Døvsstumme og hjælpe dem i deres Fritid.

Den 18. November 1866 stiftede nogle Døvsstumme ved en privat Familiesammenkomst en Forening og kaldte den »Døvs-

*stumme*foreningen af 1866«. Dens Formaal var dobbelt, idet den skulde yde Støtte til Medlemmer, der paa een eller anden Maade var i Trang, men den skulde ogsaa ved nyttig Underholdning virke oplysende og oplivende.

I Begyndelsen samledes man ude paa Institutet, og her holdt *Malling-Hansen*, *Gram* og *Iørgensen* skiftevis oplysende og underholdende Foredrag.

Snart blev Pladsen her for lille, og Foreningen lejede da et Lokale i Byen.

Stifterne af Døvstumme-Foreningen af 1866

1868 oprettede Iørgensen en Søndagsskole for voksne Døvstumme. Hver Søndag i Vintermaanederne Kl. 4 samlede han dem ude paa Institutet. Fagene var Dansk og Regning. Dette fortsatte han med i 2 Aar.

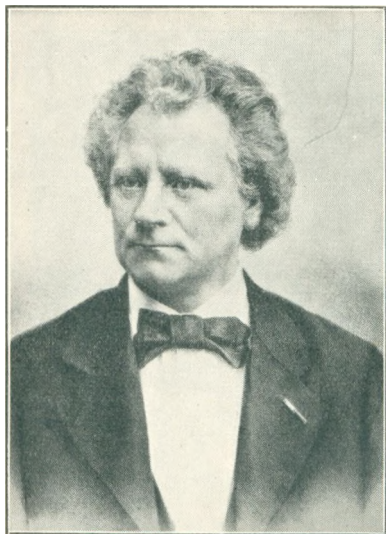
Saa blev han imidlertid valgt til Formand for Foreningen af 1866 og standsede da paa Opfordring sin Søndagsskoleundervisning, men holdt i Stedet for hver Søndag Aften Foredrag ude i Foreningslokalet. Dette varede igennem flere Aar.

Som Formand i Foreningen i de første vanskelige Aar har G. Iørgensen nedlagt et meget stort Arbejde. Ved sin Energi

og sit praktiske Blik var han for største Delen Skyld i dens Fremgang.

Der dannedes i 1868 og 1870 lignende Foreninger i Stockholm og Christiania, disse gjorde ogsaa stor Fremgang, men dette skyldtes for en stor Del Gaver udefra. Den danske Forening modtog ingen i den første Snes Aar. Det første Grundlag til Foreningens nuværende Velstand dannedes af de Døvstummes egne smaa Midler, men Iørgensens fortræffelige Maade at lede og styre paa har selvfølgelig været i høj Grad medvirkende til de gode Resultater.

Professor Johan Keller

Imidlertid var Kampen om Undervisning ved Tale eller Tegn, der herhjemme var rejst af cand. theol. Dahlerup, fortsat af Keller.

Iørgensen satte sig tidlig ind i den tyske Litteratur om Døvstumme-Undervisning, men han var og blev længe Tilhænger af Tegnundervisningen for egentlig Døvstumme. Derimod var han tidlig forstaaende overfor Undervisningens Tilrettelæggelse, saaledes at den kunde komme alle Eleverne til Gode.

1868 skrev han saaledes en Afhandling i Nordisk Tids-

skrift »Hvorfor er der saa mange Sinker iblandt døvstumme Elever?« og fordrede heri, at man skulde undervise saaledes, at Klassens svagest begavede kunde komme med.

1868 slog Dr. med. L. W. Salomonsen til Lyd i et Par Dagsbladsartikler for at anvende Talemethode herhjemme ogsaa for egentlig Døvstumme.

I 1874 fik Iørgensen et Rejsestipendium og besøgte flere af de mest bekendte tyske Anstalter.

Her skal nævnes hans Besøg ved den lille schweiziske Skole i Riehen, hvor Arnold var Leder.

Iørgensen fortæller selv derom:

»Døvstumme-Anstalten i Riehen lededes af den gamle elskelige Direktør Arnold, og alle Eleverne oplærtes efter Talemethode. Siden 1857 havde jeg været Døvstummelærer, men hvad jeg her

fik at se, havde jeg aldrig tænkt mig muligt. Det kom nu til at staa klart for mig, at hvad jeg før havde kaldt Døvstumme-Undervisning, var næsten ikke værd at nævne som saadan. — Under mit Ophold her lærte jeg i en Maaned mere, end jeg havde lært i de 17 Aar, jeg havde været Lærer for Døvstumme.«

Aaret efter udgav han et lille Skrift: »Zwei deutschen Taubstummenanstalten« (1875) og senere: »Aufruf an die Lehrer und Freunde der Taubstummen« (1876).

Det første Skrift fortalte om hans Besøg i Riehen og ved den jødiske Døvstumme-Anstalt i Wien og drog Sammenligninger mellem disse to Anstalter. Hos Arnold i Riehen var alt ligesaa godt, som alt var daarligt i Wien.

Efter sin Hjemkomst gjorde han Propaganda for Talemethoden, men søgte straks i sine Skrifter at komme Begrebet »Paradehest« til Livs.

Gennem »Zwei deutschen Taubst. Anst.« gjorde han Arnold og Riehen berømte, saaledes at Fremmedbesøget her i nogle Aar*) var overvældende, men han henledte ogsaa i høj Grad Opmærksomheden paa sig selv.

Malling-Hansen skriver om Iørgensens Skrifter: »Disse Skrifter vakte et betydeligt Røre i den hele Døvstummeverden, særlig i Tyskland, hvor de af Iørgensen hævdede Meninger har været under Debat saa at sige ved hvert eneste af de mange tyske Lærermøder«.

Iørgensen blev paa disse Møder stærkt angrebet for sine Meninger og sin voldsomme Kritik, og det var først da Tysklands førende Mand, Direktør Røszler, gav ham Tilslutning i Delingsprincippet, at Bølgerne begyndte at lægge sig. Og nu sagde man i Tyskland: »Han drog ud som en Saul, men kom hjem som en Paulus«.

Som et tydeligt Resultat af dette Røre og som et Bevis paa Anerkendelsen af Iørgensens Dygtighed kan anføres, at det i 1876 blev tilbudt ham at overtage Posten som Leder af det berømte Riehen-Basel Institut ved Basel.

Men den allerbetydeligste Følge af Iørgensens Skrifter og Taler var dog: *Gennemførelsen af Deling efter Begavelsen*, saaledes som han havde set det praktisere i Riehen, hvor ca. 40 % af de daarligste udskiltes og sendtes til Wilhelmsdorf. Da Engelke kom til Slesvig gennemførte han Deling efter Bega-

*) I et Aar ca. 1100.

velsen, i Danmark blev den gennemført ved Fredericia-Institutets Oprettelse, i Norge og Sverrig noget senere.

Det er allerede nævnt, at Iørgensen efter sin Hjemkomst optraadte som Talemethodens ivrige Forkæmper, ikke alene gennem sine Skrifter, men ogsaa mundtlig gennem Foredrag og personlige Samtaler; men han vandt ikke særlig Forstaaelse hos andre end Malling-Hansen. Nogle betragtede hans Ideer som forrykte og mente, at de aldrig lod sig gennemføre herhjemme. Denne Modstand svækkede vel ikke hans Energi, men tog paa hans Helbred, saa han i Løbet af nogle Aar næsten blev en Olding at se, graa og skaldet.

Imidlertid modnedes Tiden for Talemethodens Indførelse for større Kredse af Døvstumme, og Dagen kom, da den rette Mand fandt sin rette Plads.

En Dag hen i Efteraaret 1879 gik Iørgensen i Spisesalen paa det kgl. Døvstumme-Institut i København og havde Lektielesning med Børnene, da Døren pludselig gik op, og Malling-Hansen kom ind. Uden videre Indledning sagde han: »Jeg har i Sinde at foreslaa Oprettelsen af et Taleinstitut i Jylland og vil foreslaa Dig som Forstander.«

Hvorledes Iørgensens øjeblikkelige Svar blev, er ukendt, men at han snart gav sit Ja med Glæde og Taknemmelighed, ved vi sikkert.

Saa indgav Malling-Hansen sit Forslag til Ministeriet, og det lyder i Korthed saaledes:

1. Paa et passende Grundstykke i Fredericia eller ved Aarhus bygger Staten et Døvstumme-Institut.
2. Dette skal kunne afgive Skolelokaler m. m. til 100 Børn, Sovesale, Økonomilejligheder m. m. for 35—50 af disse, samt Bolig for Forstander, Lærere og Lærerinder.
3. Instituttet søges bygget i 1880 og er færdig til at tages i Brug i August 1881.
4. Instituttet erholder en lokal Direktion, der staar under Ministeriet for Kirke- og Undervisningsvæsen. Formanden i Kommissionen er tillige Direktør for det kgl. Døvstumme-Institut i København og Formand i Tilsynskommissionen for de private Døvstumme-Anstalter i København.
5. Instituttet faar en Forstander og efterhaanden 8 Lærere (Lærerinder), der lønnes paa lignende Maade som Forstander og Lærere ved det kgl. Døvstumme-Institut i København.

6. Undervisnings-Kursus er 8-aarigt.
7. Landets samtlige egentlige Døvstumme indkaldes med 8-Aars Alderen i hvert Aars August Maaned til Stats-Instituttet i Jylland. Efter henvend et Aars Undervisning overflyttes — efter Afgørelse ved den bestaaende Prøve-Kommission i Forening med Instituttets Forstander — de af de egentlige Døvstumme, der ikke egner sig til Oplærelse efter Talemethoden, samt eventuelle uegentlig eller aandssløve Døvstumme til vedkommende Anstalter i København.
8. Landets uegentlige og aandssløve Døvstumme indkaldes med 8-Aars Alderen (undtagelsesvis tidligere) til Professor Kellers Anstalt. Kommissionen bestemmer efter en Maanedes Forløb angaaende de nyoptagnes Forbliven eller Overflytning til Statsinstituttet.
9. Statsinstituttet i Jylland anvender Talemethoden, det kgl. Døvstumme-Institut i København Tegnmethoden.

Den 17. Januar 1880 fremsatte Kultusminister *Fischer* i Folketinget Lovforslag om Oprettelse af en Døvstummeanstalt i Jylland og samtidig omdeltes *Malling-Hansens* Forslag paa hvilket Lovforslaget byggede — samt Udkast og Tegninger til det ny Institut af Arkitekt *Fr. Levy*.

Den 28. Januar var Forslaget til 1ste Behandling og fik en velvillig Modtagelse.

Det gik til 2den Behandling og henvistes til Finansudvalget. *Malling-Hansens* Forslag blev rost for den Omhu og Udførelighed, hvormed det var udarbejdet. Flertallet ønskede, at Instituttet skulde ligge i Fredericia.

Man foreslog at anvende 217,000 Kr. til Opførelsen, men det blev anbefalet at gøre det hele saa tarveligt og enkelt som muligt, da der maatte herske Tarvelighed i Elevernes Levemaade og Beklædning. *Bille* var ved denne Lejlighed Ordfører.

Den 14de Februar var det til 3die Behandling, og det blev med 48 Stemmer mod 3 vedtaget, at det ny Institut skulde ligge i Fredericia.

Den 17. Marts blev Loven færdigbehandlet i Rigsdagen, og det blev bestemt at bygge det i Fredericia.

Allerede den 22. Marts fik Loven kgl. Stadfæstelse, og denne Dag er siden altid fejret som Instituttets Stiftelsesdag.

Herefter blev Besættelsen af Forstanderpladsen brændende, og i Overensstemmelse med sin tidligere Udtalelse desangaaende indstillede Malling-Hansen i Skrivelse af 1. Juli 1880 til Kultusministeriet, at Georg Iørgensen skulde være Forstander for det ny Institut. Han fremhævede, at den Mand, som skulde overtage denne vigtige og betroede Stilling, skulde have fuldt Kendskab til og Færdighed i Brugen af Talemethode, og fuld Tillid til denne Metode og dens Resultater. Han fremhævede, at den eneste, som opfyldte denne Hovedfordring, var Georg Iørgensen.

I Henhold til denne Indstilling blev Georg Iørgensen konstitueret i Embedet som Forstander ved Døvstumme-Instituttet fra 1. Oktober 1880 at regne, dog at han ved Siden af denne Stilling indtil videre skulde besørge sin Lærergerning i København.

Under 5. April 1881 modtog Georg Iørgensen saa kongelig Udnævnelse til Forstander i Fredericia, og et af hans første Hverv blev at finde Medarbejdere til sin ny Gerning.

To Lærere og to Lærerindepladser blev opslaaet ledige til Besættelse fra 1. August. Der indkom Ansøgninger fra 7 Lærere og 10 Lærerinder. Da Forstander Iørgensen kun mente at finde een kvalificeret Ansøger blandt Lærerne, foreslog han at ansætte 1 Lærer og 3 Lærerinder, hvilket bifaldtes af Ministeriet.

Den 1. August ansattes: Frk. *Caroline Amalie Lundh* som Førstelærerinde og Plejemoder, Frk. *Helga Nielsen* og Frk. *Wilhelmine Friis*, henholdsvis som Anden- og Tredje-Lærerinde, samt Lærer ved Gjersings Realskole i Odense *Chresten Johansen* som Andenlærer.

Den 10. September indkom den første Elev, *Laura Larsen*, Datter af Skolelærer Larsen i Kvandløse, og i Løbet af denne og følgende Maaned optoges ialt — i 4 Afdelinger — 55 Børn.

Og dermed var en ny Æra i den danske Døvstumme-Undervisnings Historie indledet.

DET KGL. DØVSTUMME-INSTITUT I FREDERICIA

TIDEN 1881—88.

*I Frederits — i Sejrens By
helt ude ved Kassellets Lukke,
der knejser »Borgen« højt mod Sky,
hør Vinde om dens Taarne sukke.
Hvad er det for en Bygning stor,
som knejser der, paa Mindets Jord,
hvad er det for et sælsomt Kor,
som Dagen lang mod Volden lyder?*

Det er de Døves Kongeborg . . .

LIGE siden sit første Anlæg havde Fæstningsbyen, Fredericia, drømt stolte Drømme om at blive Landets Midtpunkt, Regeringens Sæde og Kongeborgens Plads, men Aarhundreder gik hen, uden at Løfterne indfriedes. — 6te-Julisejren kastede Glans over Byens Navn, men længe maatte den endnu sove videre i sin Tornerosesøvn.

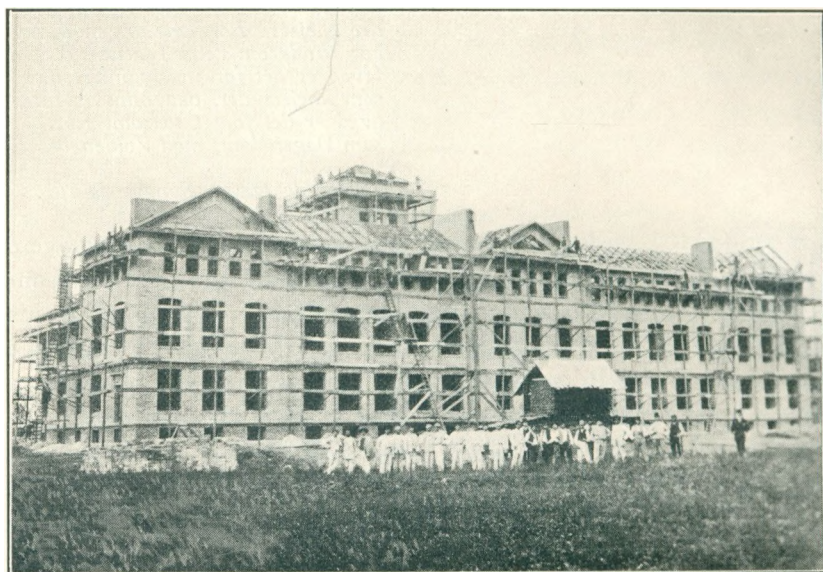

Fra det gamle Fredericia

Først da den blev Knudepunktet i det jydsk Jernbanenet, syntes Forjættelserne i nogen Grad at skulle opfyldes, og Byen vaagnede en Smule derved. Men ellers laa den stille hen, ingen Drift og ingen Foretagsomhed. Man levede af Haanden og i Munden, og alt Initiativ kvaltes af Ordet: »Det gaar ikke i Fredericia«.

Da dukkede pludselig i 1879 det Rygte op, at der skulde bygges et stort nyt Døvstumme-Institut i Jylland, og at det muligvis blev i Fredericia. Det satte Sindene i Bevægelse og

Instituttet under Opførelse

bragte nyt i Samtalerne paa Gader og i Hjem. Byraadet søgte at paavirke Rigsdagen til Gunst for Byen og tilbød en udmærket og velegnet Grund til gratis Byggeplads.

Helt ude paa Bjergsodde laa Kastellet og foran dets Lukke en Del reformerte Marker, og her samledes den 24. Marts 1880 et Selskab af Tilrejsende fra København med Repræsentanter fra Byraadet under Borgmester *Jørgensens* Førerskab. Det var Direktøren for det kgl. Døvstummeinstitut, Gehejmerraad *Trap*, Forstanderen for Københavnerinstituttet, Pastor *Malling-Hansen*, Instituttets Læge, Professor *Lehmann*, Arkitekt *Levy* og Murermester *Kruse*, som var ankommen fra København for at tage den skænkede Grund i Øjesyn.

Efter at Pladsen var beset, blev Grunden stukket af, og de følgende Dage begyndte Udgravningen, hvorefter Opførelsen af den store Bygning tog sin Begyndelse efter Arkitekt Levys Tegninger. Opførelsen fremmedes med stor Kraft, allerede i Oktober var Bygningen under Tag, og i Løbet af det følgende Sommerhalvaar var den færdig, saa den kunde afleveres til Staten 1ste August.

Den 24. September fik Anstalten Navn og blev kaldt: »Det kgl. Døvstumme-Institut i Fredericia«.

Det kgl. Døvstumme-Institut i Fredericia 1881

Som allerede meddelt blev alle 8-aarige egentlige døvstumme Børn nu indkaldt til Fredericia-Anstalten og mødte i 4 Hold i Løbet af September og Oktober Maaned, og med Udgangen af Oktober var Undervisningen da i fuld Gang.

Ingen af de 4 ansatte Lærerkrafter havde før haft med Døvstummeundervisning at gøre, saa det var Forstanderen selv, som maatte tage fat og vise sine Hjælpere, hvorledes de skulde gøre. De fire fungerede da nærmest som Hjælpelærere, fortsatte i Mesterens Fodspor og indøvede det af ham foreskrevne Stof.

Forstander Iørgensen selv mødte til sin Gerning med gløddende Begejstring og Energi, ganske sikker paa, at det skulde

lykkes ham at frembringe saadanne Resultater, at hele Verden skulde bøje sig for den rene Talemethodes Berettigelse. Det lykkedes ham at overføre denne Begejstring til Medarbejderne. Der arbejdedes med den største Flid og Interesse og med en Ensartethed og Trofasthed mod det foreskrevne, at Resultaterne maatte blive gode.

Man begyndte med en Del Efterlignelsesøvelser, hvorved Børnenes Opmærksomhed blev fanget og fastholdt, og gik forøvrigt for en stor Del frem efter Hills Anskuelses-Methode.

Gruppebillede fra 1884

Dog maa det understreges, at Tegnene var banlyste, Forstander *Iørgensen* havde i Riehn faaet indbanket, at Tegnene var en *Kræftskade* for Taleundervisningen.

Artikulationsøvelserne indlededes ved forskellige Aandedrætsøvelser og Indøvelse af stemmeløse Mundbevægelser og Mundstillinger, senere tog Forstanderen »Lyd« af Børnene og drev nu Stemmeuddannelsesøvelserne med stor Iver, idet han gjorde sig til Speciale at faa Stemmerne saa rene og klangfulde som muligt. Ved Juletid blev Børnene delt i 4 Hold efter *Begavelse*, og de ringest begavede undervistes nu udelukkende efter Skriftmetoden.

Ved Midten af Februar var alle Lydene gennemgaaede og

indøvede i S sammensætninger, og dermed afsluttedes den egentlige Artikulationsundervisning, hvorefter man tog fat paa Sprogundervisningen, nærmest efter Hills Anskuelsesbilleder. Med brændende Iver, med Begejstring og Energi, der søger sin Lige, tog man fat, og gode Resultater viste sig da ogsaa snart. Børnene lærte at aflæse en hel Del Spørgsmaal fra Lærerens Læber og give mundtlig Svar derpaa med tydelig Røst, ligesom de kunde nedskrive de indøvede Stykker. Undervisningstiden var fra 8—12 og 2—4, og Børnene fik foruden Artikulations- og Sprogundervisning, Undervisning i Skrivning, Tegning og Gymnastik. Senere fik Drengene Undervisning i Husflidsarbejder og Pigerne i Haandgøring.

Skolens Resultater blev paa alle Maader udmærkede, og Underdirektøren, Pastor *Malling-Hansen*, kunde efter en Inspektion udtale, at han havde haft megen Glæde af at se Resultaterne af Undervisningen og Opdragelsen her.

Skoleaaret sluttede med en to Dages Eksamen (21. og 22. Juli), hvorefter Eleverne fordeltes saaledes, at 19 Børn efter Sommerferien skulde sendes til København, og der undervises med Haandalfabet og Skrift, medens 28 Børn skulde forblive paa Fredericia-Instituttet og deles i 2 Paralelklasser A og B.

KONGEBESØGET

Sin egentlige festlige Indvielse fik Instituttet først den 2. Juli 1882, da Kongen og Dronningen med Kronprinseparret og Følge gæstede »Borgen« for at se Indretningen og høre Prøver paa Resultaterne af den ny Undervisningsmethode, som anvendtes der. Vi hidsætter her Professor *Johan Kellers* Referat i »Nordisk Tidsskrift«:

»Det kgl. Dødstummeinstitut i Fredericia, der nu har virket i omtrent et halvt Aars Tid, besøgte den 2den Juli iaar af Kongen og Kongefamilien. Som Fredericia Kommune gjorde store Anstrengelser for at vise de høje Gæster, hvor velkomne de vare, saaledes havde Instituttet, der i sig selv er en anseelig og storartet Bygning, iført sig sin bedste Højtidsdragt. Da alle de til Festen indbudne, saa mange som Lokalerne kunde rumme, vare forsamlede i Institutkets Kapel, traadte Kongen og Kongefamilien med Følge ind og tog Plads foran det lille Al-

ter. Ledsaget af Orglets Toner istemtes derpaa den første Del af en Sang:

Lange Tider var det Nat
for den Døve og den Stumme.
Ingen Dugning syntes sat,
før hans Grav ham skulde rumme. —
I hans bange Spørgeblik
Mistro og Forladthed boede.
Ingen Blomst i Haand han fik,
ingen Lægeurter groede.

Uden Rod i Folk og Land,
skilt fra Sprogets Kraft og Kerne,
uden Vækst i sin Forstand
saa og saa han mod det Fjerne.
Aldrig trængte Lys og Glans
ud fra Livets Høresale:
Hver en Evne, hver en Sans,
selv hans Mangler laa i Dvale.

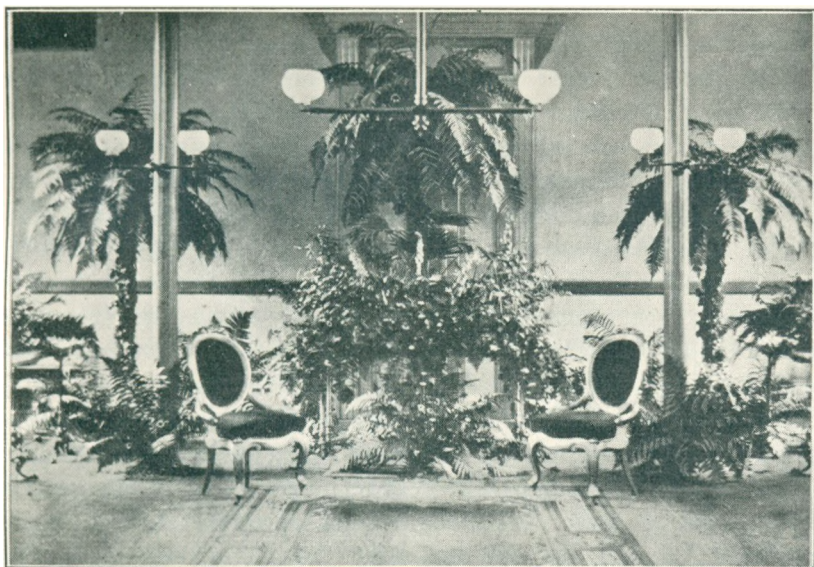
Lange Tider var det Nat
for den Døve og den Stumme,
ingen Dugning syntes sat,
før hans Grav ham skulde rumme. —
Men da tændtes overalt
Lys ved Lys — og Kærligheden,
som bestandig bedst har talt,
vandt igen en Sejr herneliden.

der var forfattet af Hr. Lærer *Jensen* ved Døvstummeinstituttet i København, hvorefter Fredericia-Instituttets Forstander, Hr. *Georg Iørgensen*, holdt følgende Tale:

»Ds. Maj. Kongen og Dronningen, Ds. Kgl. Højh. Kronprinsen og Kronprindsessen, højtærede Herrer og Damer! Der er bleven overdraget mig det ærefulde Hverv paa denne Højtidsdag, hvor denne Anstalt nyder den Ære at have vor Konge, vor Dronning, vor Kronprinds og Kronprindsesse indenfor sine Mure, at give en kort Fremstilling af Fredericia-Instituttets Tilblivelse. Dog, jeg kan ikke gjøre det, uden at jeg først maa udtale en Beklagelse over, at Instituttet paa denne Højtidsdag skal savne sin Chef, Hr. Gehejmekonferensraad *Trap*. Vi, der i mange Aar har arbejdet under ham, vi savne ham dybt, da vi ere bundne til ham ved Kjærlighedens Baand, og jeg er overbevist om, at han selv beklager det, jeg er overbevist om, at hans Tanker idag ere hos os, at han i lang Tid har glædet

sig til, at han skulde præsentere denne Anstalt for Ds. Majestæter. Ligeledes maa jeg beklage, at Underdirektøren, Hr. Pastor *Malling-Hansen*, ved Sygdom er bleven hindret i at møde paa denne Højtidsdag. Ved et Forslag om at oprette et Døvsstumme-Institut for Nørre-Jylland, banede han Vejen, og med Iver, Kraft og Udholdenhed støttede han Sagen og bidrog til, at denne kronedes med Held. Det lød for et Øjeblik siden i den Sang, der blev afsungen, at der var Tider, da den Døvsstumme gik hjælpeløs og forladt i denne Verden, disse Tider

Spisesalen omdannet til Audiensrum ved Kongebesøget 1882

ligge ikke saa langt tilbage, Døvsstummeundervisningen er endnu i sin Barndom, og det er først ved Slutningen af forrige Aarhundrede og Begyndelsen af dette Aarhundrede, at man begyndte at danne Skoler for Døvsstumme. Det var saaledes Professor *Castberg*, der i Begyndelsen af dette Aarhundrede tog sig af de Døvsstummets Oplærelse og Opdragelse, men dette skal siges, at naar hans Arbejde lykkedes, da skyldes det for en meget stor Del den Kjærlighed og Varme, som Kongehuset viste denne begyndende Døvsstummeundervisning. Allerede 1807 den 17. April stiftedes det kgl. Døvsstumme-Institut i Kjøbenhavn, og ved Placat af 11. April 1817 indførtes der Skoletvang for alle døvsstumme Børn i Landet, altsaa i mange, mange Aar ere allerede

alle Døvstumme blevne underviste i Danmark, og i saa Henseende staar Danmark langt højere end de fleste andre Lande, thi der er næsten intet andet Land — endog den Dag i Dag — hvor *alle* Døvstumme undervises. Undervisningen skete alene ved Tegnmethode, Talemethode havde endnu ikke oparbejdet sig saaledes, at der kunde være Tale om at indføre denne som den almindelige Undervisning for Døvstumme.

I mange, mange Aar har der været en alvorlig Kamp mellem Tegn- og Talemethode, og det er først i de allerseneste Aar, at denne Methode er skreden saa vidt frem i Udvikling, at den maa betragtes som en gavnlig og sund Methode for et stort Flertal af de døvstumme Børn i Undervisningsalderen. Her i Landet var det Pastor *V. Dahlerup*, som var den første, der rejste Talemethodens Fane. Han blev efterfulgt af den nuværende Forstander for Idiotanstalten, Professor *Duurloo*, senere overgik denne Skole til Professor *Keller*, og i mange Aar har denne arbejdet for Talemethodens Udbredelse her i Landet. I Aaret 1868 traadte Døvstummeskolen — grundet paa Talemethode — i Forbindelse med det kgl. Døvstumme-Institut, thi fra dette Aar af ere alle uegentlige Døvstumme blevne underviste hos Professor *Keller*. Imidlertid er i de allersidste Aar Døvstumme-Undervisningen efter Talemethode — om jeg saa maa sige — traadt ind i et nyt Stadium: Fremgangsmaaden er bleven forandret, og Resultaterne ere blevne større og bedre. Det er disse Erfaringer i Udlandet, der bevægede Pastor *Malling-Hansen* til at fremkomme med sit Forslag om at oprette et Døvstumme-institut i Jylland, thi det stod klart for Fagmænd, at nu var Tiden kommen til, at man ikke kunde blive staaende ved kun at oplære uegentlige Døvstumme til at udtrykke sig mundtlig og lære at aflæse Talen fra *Andres Læber*, dette Gode burde og maatte ogsaa udstrækkes til et større Antal af de Børn, der fra deres tidligste Barndom har været Hørelsen berøvede. — Nede i vor Forsal er der tvende Tavler indmurede, paa den ene staar der: »Ved Kongens, Regjeringens og Rigsdagens Omsorg for Døvstummes Opdragelse og Oplærelse rejstes denne Bygning i Kong *Kristian den Niendes* 17. Regjeringsaar.« Disse Ord skulde udtrykke de Døvstummes Taknemmelighed mod Konge, Regjering og Rigsdag. Maa jeg nu i al Ærbødighed og Underdanighed frembære en Tak fra disse Smaa til Ds. Majestæt, maa jeg endvidere fremføre en hjertelig Tak til den Kultusminister, under hvem Loven for dette Instituts Oprettelse blev vedtagen,

Kultusminister *Fischer*, og til den Minister, under hvem Instituttet er traadt i Kraft og Virksomhed, *Ds. Excell. Kultusminister Scavenius*, og maa jeg til Slutning frembære de døvstumme Børns Tak saavel til Aarhus som Fredericia Byraad, der begge kappedes om at tilbyde fri Grund til Anstalten. Bygningen er rejst, den staar smukt her iblandt saa skønne Omgivelser, og den er baade Arkitekt og Bygmester en Ære. Nu gjælder det for os, der skulle arbejde her indenfor disse Mure, at vi opføre en indre Bygning, der er den ydre værdig, dette er ikke en ny Tanke for os, og vi have søgt at tydeliggøre denne Tanke ved paa den anden i Forhallen indmurede Tavle at læde indhugge et Sted af *Esaias*: »Engang skulle den Døves Øren aabnes og den Stummes Tunge sjunge med Fryd«.

Den 10. September f. A. indkom det første Barn paa dette Institut, flere og flere ere senere indkomne, vi have arbejdet, og hidtil har Herrens Velsignelse hvilet over dette Huus. Jeg kan derfor ikke slutte uden at bede, at Du, o Herre, i Fremtiden vil være med os, at Du vil velsigne vort Arbejde og give os den Ydmyghedens og Kjærlighedens Aand, som vi ikke kunne savne, naar vi skulle føre disse Børn til det Maal, som Du har foreskrevet. Hjælp os nu, o Herre! at vi kunne lede disse Smaa til Dig, at vi kunne lede Dem til Dig, vor Frelser Jesus Christus, saa at de, naar den Tid kommer, at »den Døves Øre skal aabnes og den Stummes Tunge sjunge med Fryd«, kunne bekjende Dig og ville bekjende Dig med Glæde. Herre, hold Din beskjærmende Haand over dette Hus og velsign Du alle, som her ere tilstede. Velsign Du vor Konge, Dronning, vor Kronprinds og Kronprindsesse og hele vort Kongehus, velsign vort Land — velsign Du os alle!»

Da denne Højtidsfest var sluttet, med Afsyngelsen af 2det Afsnit af Hr. *Jensens* Sang:

Du, der har den Døve kjær
og til daglig er ham nær:
Dan hans Evner, hjælp hans Aand
til at række Kundskab Haand!
Gjør hans Blik paa Livet lyst,
lær ham, at en indre Røst
bor og bygger i hans Bryst.

Præg med Christentroens Ord
vor Forløser's Daad paa Jord,
dybt ind i hans Hjertelag,
saa den bliver ham en Sag,

han med al sin Kjærlighed
værner om og holder ved:
Ban hans Vej og bring ham Fred!

besaa Kongefamilien Instituttets Lokaler, de Døvstummes Arbejder, Undervisningsapparater m. m. — Med øjensynlig stor Interesse overværede Kongefamilien de Begyndelsesøvelser i Lydmethodens praktiske Anvendelse, som Forstander *Iørgensen*, Lærer *Johansen* og Lærerinde Frk. *Lund* foretog med de i et af de største Lokaler forsamlede Børn. Tilsidst begav man sig til Gymnastiksalen, hvor de døvstumme Drengene under Frk. *Lunds* Ledelse aflagde nogle interessante Prøver paa gymnastiske Øvelser.

Kl. omtrent 4 forlod Kongefamilien Instituttet og kjørte til »Carolinelund«, hvor der i det særdeles smagfuldt decorerede store Telt var arrangeret et splendid Festmaaltid.

Idet jeg til Referatet om denne Højtidsdag, der vel paa en Maade kan stemples som den nye Døvstummeanstaltes Daab, knytter et varmt Ønske om, at den maa blive et heldbringende Led i den Kjæde af Abnormanstalter, der i de senere Tider ere voxede frem herhjemme, skal jeg af ganske Hjerte slutte mig til det af Instituttets nidkjære Forstander udtalte Haab om, at Instituttets Virken paa Grundlag af den »rene Talemethode« med Tiden maa føre til »større og bedre Resultater« end de her i Landet hidtil naaede. Aldrig kan man sigte højt nok, naar det gjælder om at naa det bedste — dog hvorvidt dette Haab vil gaa i Opfyldelse, er det ikke Nutidens Sag at dømme om, Dommen derom hører Fremtiden til.«

Johan Keller.

KRISTIANIAMØDET

Det første nordiske Abnormskolemøde afholdtes i Industriforeningens Bygning i København 1872, og allerede 4 Aar efter kom det næste Møde i Stockholm.

Tidspunktet for det tredje trak lidt længere ud, men Mødet blev saa meget mere betydningsfuldt, dels paa Grund af den store Deltagelse og dels paa Grund af de gode Resultater.

Abnormskolens 3dje nordiske Lærermøde holdtes i Kristiania paa Universitetet den 8.—12. Juli 1884 og havde samlet ca. 300 Deltagere. Dette Møde blev en stor Oplevelse for Lærerne og

Lærerinderne ved Fredericia-Institutet. De var alle indmeldte til Deltagelse og foretog i Fællesskab Rejsen derop over Frederikshavn med Skib til Kristiania. Institutet havde medgivet dem en Madkurv, pakket af Husmoderen, med lækre Spisevarer, som fortæredes paa Rejsen derop.

»Det var en herlig Rejse og et uforglemmeligt Møde,« erklærede Deltagerne senere: »Vi var indkvarterede sammen og færdedes sammen, bestandig under Forstander Iørgensens Førerskab.« En ny Lærer, som blev ansat samme Efteraar, erklærede, at det var ligefrem vanskeligt at begaa sig paa Institutet i Fredericia, naar man ikke havde været med til dette betydningsfulde Møde.

Vejret var glimrende, og Nordmændenes Gæstfrihed enestaaende. Udflugter blev foretaget pr. Skib paa den skønne Fjord og pr. Akse i Byens skønne Omegn. Mødets Forhandlingsprogram var righoldigt, og Spørgsmaal som Læreruddannelse, Lønninger, Deling i egentlige og uegentlige, aandssløve og svagt begavede Døves Uddannelse o. s. v. blev grundigt drøftet i alle deres Enkeltheder. Forstander Iørgensen var eneste Taler fra dansk Side; men han hævdede sin Stilling saa godt, fremkom med saa klare og vægtige Indlæg, at han øvede en betydelig Indflydelse paa Mødets Resultater. Da han tillige viste sig fra sin allerbedste Side, vittig og slagfærdig — uden saarende Brod, udstraalende sit gode Humør til alle Sider, blev han et af Mødets populæreste Medlemmer og udnævntes til Vicepræsident, da en af de fungerende fik Forfald.

— — —

Dette Møde er maaske det allervigtigste af vore Abnormskolemøder. I Tiderne derefter blev de nordiske Landes Skolevæsen moderniseret, og mange af de ved Mødet fremsatte Tanker har sat dybe Spor i de forskellige Landes Abnormskolevæsen.

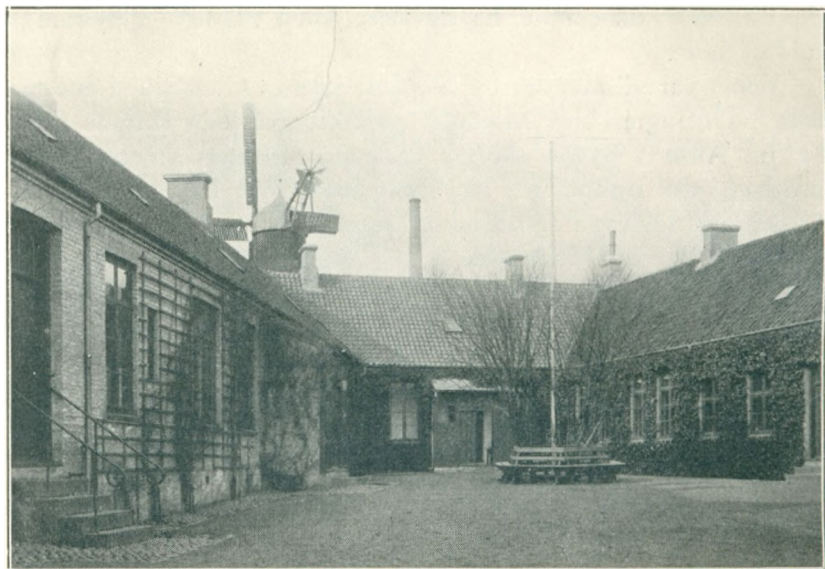
B-SKOLEN

Fredericia-Institutet var oprindelig beregnet til at optage og undervise indtil 100 Elever; men allerede i det fjerde Skoleaar var Elevantallet vokset til 111. Det maatte derfor være ganske nødvendigt at gaa til en Udvidelse af Institutet enten ved Tilbygning eller ved Nybygning. Efter Indstilling af Forstander Iørgensen valgtes det sidste, idet man dog gjorde Akkord med

en privat Mand og overlod Byggeriet til ham. Han opførte saa paa egen Grund en Anneksskole (efter Forstander Iørgensens Tegning) indeholdende 7 Skolestuer og 2 Arbejdsstuer samt Bolig for en Inspektør, 5 Lærere og Lærerinder samt Portnerbolig.

Den 21. November 1886 var Bygningen færdig og overtoges af Staten, alle B-Klasserne flyttedes da derved, og Andenlærer *Johansen* blev udnævnt til Inspektør ved denne Afdeling.

Som saadan førte han Tilsyn med den daglige Orden og

B-Skolen

skulde indgive ugentlige Rapporter til Forstanderen, medens der ikke gaves ham nogen egentlig Ledelse af selve Skolens Drift og Undervisning. Denne laa helt i Forstanderens Haand, og Tilsynet med Undervisningen blev især ført gennem ugentlige Instruktionsmøder paa Hovedinstituttet, hvor Lærerne efter Tur maatte give Prøve-Undervisning i det samlede Lærerkollegiums Nærværelse og bagefter fik tildelt Kritik af Forstanderen.

Denne Periode var iøvrigt Instituttets bedste og lykkeligste. Forstander Iørgensen gik selv i Spidsen for hele Arbejdet, være sig i Skole eller i Have. Der var kun een Vilje og eet Maal.

Det var et Slid og en Anspændelse, som man ikke ofte har set Mage til. Forstander Iørgensen sagde tit: »Man bliver egentlig først Døvstummelærer uden for selve Skoletiden,« og mente dermed, at man skulde søge Børnene paa Legepladsen, tale med dem, lege med dem. Kort sagt, man skulde være til Tjeneste fra Morgen til Aften.

Men, som allerede nævnt, var Resultaterne ogsaa derefter, de var enestaende gode. Og det skal fremhæves her, at af alle de i de forløbne 50 Aar fra Instituttet udgaaede Elever, er det de ældste Aargange, der klarer sig bedst, baade med Tale og Aflæsning, saavel som med dygtigt Arbejde i deres Fag ude i Livet. Forstander Iørgensen var meget streng i sine Fordringer, kunde blive heftig, undertiden uretfærdig overfor sine Underordnede. Men han lod aldrig Solen gaa ned over sin Vrede.

Inspektør Johansen

Fru Petra Iørgensen

Det var ham umuligt at gaa i Seng, før han havde gjort det godt igen. Og saa stor en Charmeur var han, at naar han udfoldede sin Elskværdighed og med Lune glattede det skete og det talte ud, saa var der ingen, der kunde staa imod. Al Vrede, Ærgrelse og daarligt Humør svandt bort.

Men vilde han være Selvs herskeren, saa ønskede han ogsaa at være Patriarken, og ved de mange og muntre Selskaber, han holdt paa Instituttet, var Lærerpersonalet altid hans første og kæreste Gæster.

I Ferierne blev alle Maaltider

indtaget af de hjemmевærende Lærere ved Forstanderbordet, og da en Gang en ung Lærer i ærbødige Vendinger antydede, at han ikke kunde komme til Aftensbordet Kl. 7, fordi han skulde hente sin Fader, der kom i Besøg, saa svarede Forstanderen slet ikke herpaa, men raabte blot til sin Kone: »Petra, vi spiser først Kl. 9, N. N.s Far kommer hertil.«

Men hans Hustru, den elskelige Fru *Petra* bør ogsaa nævnes. Hun stod trofast ved sin Mands Side og var med i Arbejdet, fuld af Beundring for hans Tanker og Trang, parat til at være

Gruppebillede. Eksamen 1891

med og til at lette hans Byrder. Bar *han* med Rette Navnet »Vor Far«, fordi han var og gerne vilde være en Far for alle de unge, var *hun* saa sandelig som en Moder for Flokken.

Rygterne om det nye Institut, som med saa stor Frejdighed lagde ud og arbejdede sig frem, bredte sig snart i hele Norden og ned i Tyskland. Og Fremmedbesøget blev stort, særlig fra Norge, der stod for en Omordning af sit Døvtstummevæsen. Der blev uddelt mange Rejsestipendier, og alle skulde ned til Skolen i Riehen og aflagde da paa Vejen Besøg i Fredericia. Og Reglen blev snart, at de standsede igen paa Tilbagevejen,

da de fandt saa meget nyt og efterlignelsesværdigt ved den unge Skole der.

Vi hidsætter her en Beskrivelse af fhv. Bestyrer *Bjørset's* Besøg, taget efter hans Artikel i N. T. f. D. Nr. 11 1929:

»Med et stipendium rejste jeg i begyndelsen av november 1883 med postskibet sydover fra Bergen til Kristianssand, hvor jeg vilde gå ombord på Hamburgerbåten for å komme til Tyskland. Det var nemlig min akt at ta et længere ophold i Osna-brück (eller var det Hildesheim?), som dengang var et av de viktigste centra for studiet av den beste tyske døveundervisning. Vi nærmet oss endel forsinket Kristianssand og sat ved aftensbordet i salongen, da jeg gjennom det runde vindu bak mig fikk se lysene på en stor damper, som passerte forbi.

— Hvad var det for et skib? spurgte jeg kapteinen, som også var blit opmærksom.

— Det var Hamburgeren, sa han. — Den har ikke villet vente på oss.

— Det var ilde! utbrød jeg, — den skulde jeg ha vært med.

— De kan jo ta Frederikshavnsbåten, sa kaptainen, — den går om en times tid, så kommer De jo like fort til Hamburg.

Jeg fulgte hans råd og rullet kort efter ned gjennom Skagerak mot Danmark. Lite ante jeg, at denne omveksling i reiseruten skulde komme til at forandre alle mine planer, ja at den efter all sannsynlighet indvarslet en omveltning i hele mitt liv, som dengang efter min mors død og hjemmets opløsning lå temmelig mørkt foran mig.

Tilfeldigheter? Å nej!

Under rejsen ned gjennom Jylland bestemte jeg mig til å stanse i Fredericia og søke en samtale med forstander *Iørgensen*, før jeg drog inn i Tyskland. Jeg hadde møtt denne mann under min første stipendierejse året i forvejen og straks følt mig på en særegen måte sympatisk tiltrukket av hans personlighet. Og jeg håbet av ham å kunne få de beste råd med hensyn til planleggelsen af mine studier i Tyskland, hvis undervisningsvesen han var så fortrolig med. Forstander *Iørgensen* hørte opmærksom nok på, hvad jeg hade å si. Vår samtale var lang, og mange ting blev drøftet. Men sin mening tilkjennega han ikke straks. Først den følgende dag blev jeg tilsagt til en konferanse på hans kontor. Han skrittet op og ned på gulvet på en, som jeg syntes, noget brysk måte. Jeg kan ennu se for mig

hans ranke maktfulle person med de usedvanlig kraftige »undersætter«. Han stod jo dengang i sin fulde manndoms kraft. En herskerskikkelse. Plutselig stanset han foran mig, slog i bordet og sa:

»Nu skal jeg si Dem en ting, min kjære Bjørset. De har skam ingenting at gjøre i Tyskland. De vil lære undervisningen nedenfra, ikke? Her kan De lære den. Her! (et nytt slag i bordet). Hvor bor De henne? — Nå. Ja, det skal vi nok ordne. Kom op imorgen. Jeg skal tale med min kone.«

Jeg var tatt med trumf og var igrunnen et let bytte. Forstander Iørgensens peremptoriske optreden var — det slog mig som en åbenbarelse — kun et annet uttrykk for en ubeskrivelig imøtekommen, en utstrakt faderhånd, som jeg i virkeligheden kun var altfor glad til å få gripe.

Forstander Iørgensen »talte med sin kone«, og få dage efter var jeg installert i det lille rum ved siden af forstanderens kontor, som kom til å huse mig mange måneder fremover. Disse måneder i den rike personlighets og hans elskelige hustrus selskap, behandlet som sønn i huset, blev i sannhet et av de lykkeligste og mest lærerike tidsrum i mitt liv.

Ja, en usædvanlig rik personlighet var forstander Iørgensen. Så vidt min erfaring går, plejer gjerne et bestemt trekk i en manns åndelige fysiognomi å være det fremherskende i den grad, at det overskygger de andre. Men hos forstander Iørgensen var det ikke tilfelle, dertil var han *for* rik. Han var fagmannen, i hvem livsoppgaven levet det intenseste liv, fagmannen med den ubøjelige vilje til å gjennomføre de mål, han hadde satt sig, og som ikke vek tilbake for å slå till, hvor han møtte en uskjøn som motstand: En mann som *aldrig sparte sig*, hvor det gjaldt skolen og gjerningen, men som kunde arbejde bokstavelig i sitt ansigts sved, som jeg har set det, og ikke rejste sig fra sin stol, før resultatet var nådd. At kravet til eleven til tider kunde være strengt nok, lar sig ikke nekte. Men med det instinkt, der kanskje er eigendommelig for betydelige personer, lot han det dog ikke komme til *overanstrengelse*.

Ja, i hele hans artikulasjonsundervisning var det vel dette sikkre instinkt, som var hovedelementet — mere enn videnskabelig begrunnede metoder. Det videnskabelige var ikke Iørgensens sterke side, og det er vel jevnt over fremdeles meget småt i dette stykke i døveskolen. Men av fruktene skal man kjenne træet, og det må fremhæves *meget stærkt*, at hvad enn I. byg-

get sin artikulasjonsundervisning på, så var resultatene beundringsverdige. Jeg har aldrig nogensteds eller nogensinde hørt en artikulasjon, som var saa gennemført klar og tydelig som hos alle klassens elever i Fredericia dengang. Stemmene var kanskje noget sterke for barn i vedkommende alder, litt rått tilhugne, om jeg så må uttrykke mig, og munnbevægelserne temmelig store. Jeg kan ha' hørt finere, mere melodiest innstillet artikulasjon. Men helsebilledet står ennå for mig som uovertruffet, hvad *ensartet tydelighet* angår. En kraftig vilje hadde bestemt, at så og så skulle klassens elever tale, fra den første til den sidste, og det skete ærlig og uten prutningsmon. Det var det inntrykk, man sat og hørte med. Moderne kritiske eksperter kunde kanskje ha funnet anledning til utsettelser. Det kunde hende, de vilde innvende: Man kan ikke og skal ikke drive en klasse døvstumme som en sersjant driver en trop rekrutter. Nuvel. Iørgensen kunde det, og hvad det annet verbum angaar, vilde det være vel, om samtlige artikulasjonslærere kunde nå et lignende mål.

Og som det var med artikulasjonen, var det også med sprogundervisningen. Alle var med, fra den første til den sidste. Ingen blev »sprunget over«, men heller ingen trukket frem. Intet stukket under stol. Gjennemført ærlighet.

Forstander Iørgensen hadde dyktige og trofaste medarbejdere. Men de var nøje instruerte, og den, der trakk i alle tråder, var forstanderen. Intet undgikk hans skarpe blikk, han forlangte blind lydighet og tålte ikke særmeninger. Derfor støptes også det hele i hans ånd, den målbevisste og maktfulle.

Fagmannen Iørgensen, ja, hans navn vil leve. Han viste, hvem han var, og hvor han stilet, da han, ennå en ung lærer ved Kjøbenhavns døvstummeinstitut, utsendte sitt flammende »Aufruf an die Lehrer und Freunde der Taubstummen«, hvor han uten skonsel avdekket skrøpeligheiene i tidens døvstummeundervisning, og til han i praksis la frem botemidlerne under sin kraftige og resultatrike ledelse av sitt eget institutt i Fredericia, der kom till å drage en hærskafe af fagfolk dithen.

For mig personlig kom den annen Side av forstander Iørgensens rige natur, mennesket, til å spille en likeså stor om ikke større rolle. Jeg har allerede omtalt, hvorledes han tok imod mig ved min ankomst til Fredericia. Tilsynelatende brysk, steil, men bag dette et stort hjertelag, rede til å hjelpe og ofre. Men det røbet han aldrig i bløte rørende ord. Tvertom. Han kunde tilsynelatende være ubarmhjertig, når han vilde rette på

det, som syntes ham vrangt. Det fikk også jeg føle mangen gang under vårt lange samvær. Og som med mig således også med hans medarbejdere. Han kunde både tordne og lyne. Men snart igen var himmelen blå, og hvor han så nedslagne blikk ga han vedkommende en venlig dult og lot høre et av sine yndlingsutbrudd: »Op med fjærvingen, min kære, det kan skam ikke nytte noget.«

I. var full av overraskelser som en aprildag. Snart blå himmel, snart tunge mørke skyer. »Himmelhoch jauchzend zum Tode betrübt«. I den første af disse stemninger så man ham best ved en af de festlige tilstelninger for personalet i skolens store spisesal. Da var han den gladeste blandt de glade, mens hans kraftige sangstemme hørtes over det glade kor. Da var fagmannen helt lagt på hylden. Men loven om pendelsvingningen gentar sig. Han kunde også til tider være »zum Tode betrübt«. Men da gjemte han sig unna.

Hans sinn var åpent for all kunst. Gammel sanger elsket han musikk. Og hans rike privatbibliothek tydet på en intim fordypelse i skjønnlitteraturens bedste verker. Fullblods selskapsmann var han velkommen overalt, like hyggelig og elskværdig mot »store« og »små«. Endefrem og fryktløs, litt av en »conquerer hero« i følelsen av sin kraft og sitt værd, alt i alt en type på et ekte mannfolk — en mann.

Det har været mig en kjær plikt at hitsette disse minder om forstander Iørgensen, som de ennu er levende for mig — en mann der altid vil stå som en av de store forgrunnsfigurer i døveskolens historie. Og jeg har så sterkt følt mig opfordret dertil for å få anledning til å avbetale litt av den store taknemmelighetsgjeld, hvori jeg står til ham. Han tok sig av mig på et kritisk tidspunkt i mitt liv og behandlet mig som en far, og hans elskelige hustru, som også alltid behandlet mig med moderlig godhed under mine lange ophold i Fredericia, har like til hun i dette år lukket sine øjne i en alder av 89 år lagt for dagen, at hun har bevaret mig i venlig erindring.«

FORSKOLENS OPRETTELSE

SAMTIDIG med, at Oprettelsen af et Taleinstitut i Fredericia blev fastslaaet, blev der ogsaa vedtaget en Ordning for de Kellerske Anstalter.

Keller modtog da et rentefrit Laan paa 60,000 Kr., for hvilket han opførte Skolebygningen i Baldersgade til Brug for Døvstummeskolen grundet paa Talemethoden. Her fik de uegentlig Døvstumme Plads, medens de Aandssløve samledes i nogle Lokaler i Meinungsgade.

Indkaldelses- og Fordelingsordningen blev fastsat saaledes: Præsternes Indberetninger om Døvstumme i deres Sogn sendes gennem Provst og Biskop til det kgl. Døvstumme-Institut i København, hvis Listefører udarbejder Oversigter over de skolepligtige døvstumme Børn til Brug for Direktøren. Denne indstiller derefter til Ministeriet, hvilke Børn der skal indkaldes henholdsvis til Fredericia og til Kellers Anstalt. Senere hen i Skoleaaret skal saa en Prøvekommission bestaaende af Direktøren, Forstanderne og Professor Keller paa selve Anstalterne bedømme og bestemme, hvilke Børn der eventuelt vil være at omflytte.

Dermed mente man Sagen ordnet for en Aarrække; men der kom stadig Rivninger mellem Statsanstalterne og Privatskolen, særlig mellem Malling-Hansen og Keller, og disse Rivninger fortsattes efter Kellers Død 1884, da de Kellerske Anstalter blev ledet af hans Broder og Sønner.

Malling-Hansen klagede over, at de Ledende ved Kellers Anstalter ikke overholdt Fordelingsprincipperne, saaledes at man

paa Døvstummeskolen grundet paa Talemethode fandt baade egentlige og uegentlige Døvstumme og mindre godt begavede saadanne. Han foreslog derfor overfor Ministeriet, at der til ovennævnte Regler føjedes: Alene Ministeriet indsætter Elever i de Kellerske Anstalter. Al privat Indsættelse er for Fremtiden udelukket.

Hertil svarede Bestyrelsen for de Kellerske Anstalter, at hvis denne nye Bestemmelse skulde gennemføres, *maatte Staten overtage* Anstalterne; thi ellers vilde det være at paalægge dem Statsanstaltens Pligter uden at give dem tilsvarende Rettigheder. I Erkendelse af denne Paastands Rigtighed nedsatte Ministeriet den 15. Septbr. 1888 en Kommission bestaaende af Direktør *Wolfhagen* (Formand), *Malling-Hansen*, *Georg Iørgensen*, Direktør *E. Keller*, Læge *Chr. Keller*, Etatsraad, Læge *Petit*, Stadslæge *Tryde*, Statsrevisor *L. Dinesen* og Landstingsmand *Th. Nielsen* til at undersøge Forholdene ved de Kellerske Anstalter i det hele, og Motiveringen gik ud paa, at Undervisningen ved den private Skole ikke stod paa Højde med Undervisningen i Statsanstalterne.

Denne Kommission traadte sammen den 19. Oktober 1888, afholdt ialt 13 Møder og sluttede med Mødet den 15. Oktober 1889.

Der var straks fuldstændig Enighed om, at Staten burde overtage Kellers Skoler, og kun paa ret uvæsentlige Punkter blev der Diskussion. Selvfølgelig var det de to betydelige Fagmænd *Malling-Hansen* og *Georg Iørgensen*, som blev de ledende; men det er interessant at se, at naar de to Herrers første Forslag ikke blev forelagt Rigsdagen, skyldtes dette en Lægmands Indgriben og Modstand.

Forslaget gik ud paa at indkalde ogsaa de uegentlig Døvstumme til Fredericia, men samtidig at forandre Internatet fra 2-aarigt til 1-aarigt, hvorved man opnaaede at undgaa Nybygninger der.

Dette Forslag var affødt af en Trang til at være økonomisk og for at tækkes Rigsdagen; men puvsig nok blev det væltet af en Rigsdagsmand. Da det kom til Forhandling i Kommissionen, blev det mødt med Protest af Landstingsmand *Thomas Nielsen*, der bestemt fremhævede, at det økonomiske ikke var det vigtigste. Det, man skulde arbejde paa, var at faa den bedste pædagogiske Løsning indenfor rimelige Udgifter.

De to Fagmænd udarbejdede da et nyt Forslag, hvorefter

der skulde bygges en Forskolebygning ved Institutet i Fredericia, og her skulde alle Landets 8-aarige Døvstumme samles til et Kursus, der for A- og B-Børnenes Vedkommende blev to-aarigt, medens de uegentlige og C-Børnene kun skulde undervises her 1 Aar.

Desuden skulde der opføres en ny Døvstummeskole, som skulde være beliggende i Vejle (eller Nyborg). Her skulde alle de fra Forskolen i Fredericia udskilte uegentlige Døvstumme have en 7-aarig Undervisning.

Angaaende Skolen i Meinungsgade for aandssløve Døvstumme blev det bestemt, at den skulde overflyttes til Bygningen i Baldersgade, som blev overtaget af Staten.

Dette Forslag vedtog Kommissionen og oversendte det i Lovform til Ministeriet, der uden væsentlige Ændringer forelagde det for Rigsdagen den 23. November 1889, hvor det i Løbet af Samlingen blev vedtaget som Lov. Nyborg blev den nye Skoles Hjemsted.

Den 4. April 1890 underskrev Kongen Loven, og Opførelsen af de nye Bygninger blev snart efter paabegyndt, saaledes at Indflytningen kunde finde Sted efter Sommerferien 1891.

Vi hidsætter her et lille Indlæg af afdøde Pastor *Dalhoff*, idet der heri fortælles en Del om Kommissionen og gives karakteristiske Skildringer af dens førende Mænd:

NOGLE TRÆK AF MIT FORHOLD TIL FORSTANDER G. IØRGENSEN.

Efter Johan Kellers Død opfordrede hans ældste Søn mig, der allerede som Præst ved Sct. Hans Hospital havde vist Interesse for Abnormsagen, til at indtræde i en nydannet Tilsynskomité for de Kellerske Anstalter sammen med Kammerherre *Wolfhagen* og Professor, Overlæge ved Sct. Hans Hospital, *Vald. Steenberg*. Dengang omfattede de Kellerske Anstalter som bekendt ogsaa en Døvstummeskole efter Talemethode, den ældste her i Landet. Dens Leder, cand. juris. *Emil Keller*, Johan Kellers Broder, der vistnok tidligere havde ydet et godt og trofast Arbejde i denne Virksomhed, var nu saa opslidt og medtaget, at han ikke engang kunde taale at være blandt Eleverne, og derfor indskrænkede sin Gerning til det rent administrative. Der kunde jeg altsaa ikke faa synderlig Hjælp til at komme ind i det Arbejde, som jeg, hvem den pædagogiske Side af

Tilsynskomiteéns Virksomhed nærmest maatte tilfalde, skulde yde Tilsyn og Vejledning. Det laa derfor nær, at jeg tyede til Iørgensen, hvis Undervisning af de Døvstumme, efter den mest gennemførte Talemethode, blev almindelig berømt. Jeg fik ogsaa en god Modtagelse hos ham, han viste mig Fredericia-Instituttet og dets Arbejde, og søgte at sætte mig ind i dettes Princip og Methode. Ved en af de Blottelser, jeg derved lagde for Dagen, udbrød han, paa den ham egne kraftige Maade: »Ja, men saa er De jo ganske uvidende om det, De skal have Tilsyn med! men mit ligesaa naturlige Svar: »Det er jo ogsaa derfor, jeg er kommet til Dem, for at De skal hjælpe paa min Uvidenhed« mildnede ham, og han gav mig ikke alene de Oplysninger, jeg nu kunde ønske, men opgav mig ogsaa Institutterne i Rotterdam og Riehen ved Basel som særlig værd at besøge paa en forestaaende Udenlandsrejse, hvilket Raad jeg ogsaa fulgte med godt Udbytte. Jeg blev da ogsaa en nidkær Ven af den rene Talemethode, som jeg endog senere dristede mig til at hævde ved en international Kongres for Børnesagen i London, hvor man var tilbøjelig til at gaa stærkt paa Akkord med den. Dens mest afgjorte Talsmand i England indbød mig da ogsaa til at besøge sin Anstalt, ved hvilken Lejlighed jeg rigtignok viste en Tilbageholdenhed, han udlagde som Overvældethed af det storartede, jeg saa, medens det tværtimod var en vis Flovhed paa hans Vegne: vi var langt videre i Danmark! Jeg kunde da ogsaa ved Kongressens Afslutning tillade mig at opfordre Deltagerne til at besøge vore Anstalter af forskellig Art, og ikke mindst dem for de Døvstumme.

Med Iørgensen sad jeg sammen i en stor Kommission for Ordning af Døvstumme- og Aandssvagesagen i Danmark. Ved dens Slutning var vi alle indbudne til officiel Middag hos Formanden, Kammerherre *Wolfhagen*. Efter Bordet kom jeg til at sidde sammen ved et lille Kaffebord med *Malling-Hansen* og Iørgensen. Jeg tænkte ikke paa, at Hovederne kunde være lidt varme efter den righoldige Middag, men blot paa, at her var en udmærket Lejlighed til at berige min Viden om den Sag, hvis to ypperste danske Repræsentanter hver paa sin Side, jeg her sad imellem. Jeg spurgte *Malling-Hansen*, Forstanderen for det kjøbenhavnske Institut, hvor man endnu brugte den gamle Skrift- og Tegnmethode, om ikke Opfattelsen ad denne Vej var meget langsommere end gennem Talemethoden. Han mente, at der i alt Fald ikke var stor Forskel derpaa, men da tog

Iørgensen fat og fastholdt, at det bevisligt gik flere Gange saa hurtigt med Talemethoden. Det blev til en heftig Disput, som drog den almindelige Opmærksomhed paa sig, medens jeg sad ganske ulykkelig over at have givet Anledning til en Strid, i hvis Realitet jeg dog følte, at Iørgensen havde Ret.

Derimod kunde jeg ikke give Iørgensen Ret, da han, kort efter et fælles Besøg paa Kellers Aandssvageanstalt, beskyldte denne for at drive Humbug med sine Elever, der ikke var Aandssvage, men kun Sinker. Han selv, der jo havde en Hoveddel i, at vi fik gennemført Forskellen mellem egentlig og uegentlig Døvtumme, og som ogsaa overfor mig gentagne og stærkt havde fremhævet det uforsvarlige i, at man paa mange Døvtummeanstalter førte disse sidste frem som »Paradehester« for at blænde de usagkyndige med de skønne, men her ogsaa let vundne Resultater, mente, at det samme var Tilfældet ved Aandssvageundervisningen. Her maatte jeg dog sige ham imod og søgte at godtgjøre, at han drog den unægtelig vanskelige Sinkegrænse paa urette Sted, og at han, hvis Sagkundskab paa Døvtummesagen jeg i højeste Grad respekterede, her var paa fremmed Omraade, hvor han umuligt kunde have en begrundet Dom. Det kan desværre ikke nægtes, at nogle af Replikkerne i vor Ordstrid, blev lovlig højlydte, da jeg mente ikke at behøve at staa tilbage i Stemmemængde. Heldigvis fandt den Sted paa en dengang ret øde Krog af Gl. Kongevej, der hvor den ved Jernbanen bøjer af til Vesterbrogade.

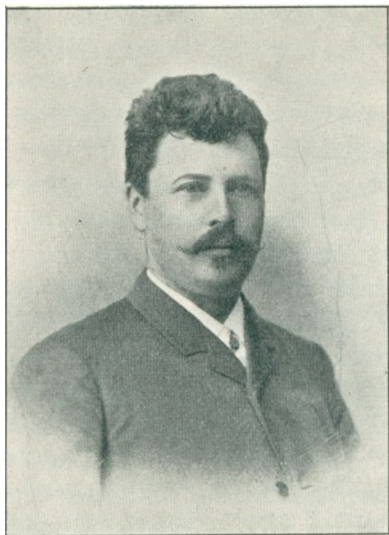
Paa sit eget Omraade var han derimod, da han ved det nordiske Fællesmøde for Abnormsagen tog Ordet imod den foreslaaede Ordning af et Præsteembede for de Døvtumme, fordi han frygtede, at hans kære Talemethode derved skulde blive tilsidesat. Jeg havde talt med ham i Forvejen og fandt ham mild og venlig, men da det gjaldt hans Livssag, kunde han ikke beherske sin Iver, saa at det blev et ret voldsomt Sammenstød mellem ham og den daværende Præst ved det kjøbenhavnske Institut, Pastor Heiberg. — Præsten kom jo som bekendt — og prædikede nu skiftevis efter begge Methoder.

— — —

Jeg mindes Georg Iørgensen med stor Taknemmelighed for alt, hvad han har lært mig og tilskyndet mig baade tidligt og silde.

N. Dalhoff.

Da den nye Forskolebygning i Fredericia i Efteraaret 1891

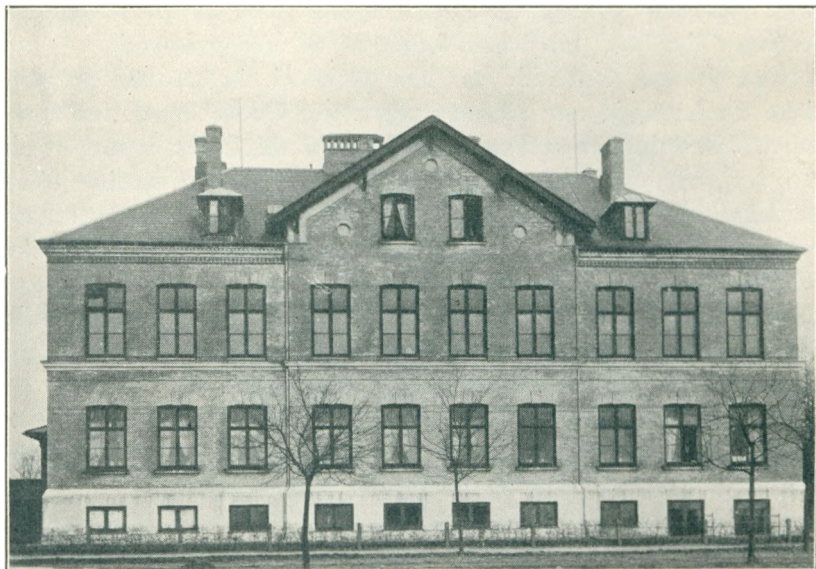
Inspektør Polke

blev taget i Brug, blev Lærer *Ludvig Polke* udnævnt til Inspektør og ansat her.

Til Leder af Døvsstummeskolen i Nyborg udnævntes cand. polyt. *Georg Forchhammer*, der var en ganske ny Mand i Faget og ukendt af de fleste. Han var imidlertid gift med en døvsstum Dame og havde igennem sit Ægteskab faaet betydelig Interesse for de Døvsstumme og i nogle Aar drevet fonetiske Studier.

Hjalmar Keller, der efter Faderens Død havde ledet den private Døvsstumme-Skole, og som alle derfor mente skulde

blive Forstander ved den nye Skole, blev udnævnt til dens Inspektør og modtog et personligt aarligt Løntillæg paa 1200 Kroner.

Forskolen i Fredericia

HALVFEMSERNE

VED Malling-Hansens Død i 1890 blev Pastor *Heiberg* Forstander for det gamle Institut i København. Han var Søn af Instituttets tidligere, mangeaarige Leder, Professor S. Heiberg og i høj Grad bunden af Slægtsarv og gammel Tradition. Derfor blev der Orden i Administration og Bestemthed i Døvstummeopdragelse og Undervisning — Undervisningen blev baseret paa Haandalfabetet støttet af Tegnsystemet — men om Udvikling og pædagogiske Fremskridt blev der ikke Tale.

Ligesom sin Forgænger var Fr. Heiberg Præst og konfirmerede selv Døvstumme-Instituttets Elever, holdt Gudstjenester paa Instituttet og forrettede Sjælesørgergerning blandt ældre Døvstumme, naar man ønskede det.

Imidlertid gik det snart op for ham, at Sjæleforsorgen for de ældre Døvstumme ude i Landet var ganske forsømt, og allerede Aaret efter sin Ansættelse indgik han til Ministeriet med Forslag om Oprettelse af en Menighed for Døvstumme i København og Andragende om at give ham en Sognepræsts Rettigheder og Pligter overfor den, samt Tilladelse til at holde Gudstjenester for Døvstumme rundt omkring i Landet paa Steder, hvor der kunde samles en Del Døvstumme.

Ministeriets Svar var til en Begyndelse ikke særlig imødekommende, og der blev foreløbig intet af Døvstumme-Menigheden i København, men Gudstjenesterne omkring i Landet kom dog i Gang lidt efter lidt.

Talemethodens Repræsentanter var imidlertid yderst betænkelige ved disse Planer og hævdede med Styrke overfor Ministeriet, at Pastor Heibergs Prædikener for Døvstumme, som nødvendigvis maatte blive i Tegnsproget med nogen Benyttelse af Haandalfabetet, vilde blive til ubodelig Skade for Talemethoden og dens Resultater, da de talemæssigt opdragede let vilde gaa over i Tegnmethodens Rækker og lægge Talen paa Hylden. — Vilde Autoriteterne derfor give Tilladelse til saadanne Gudstjenester, maatte de i alt Fald forbeholdes de ældre tegnoplærte Døvstumme, medens talende Døvstumme skulde nægtes Adgang. Disse skulde derimod henvises til at overvære den almindelige stedlige Gudstjeneste og deltage i Altergangen der.

Det var nemlig et af Talemethodens store Principper, at føre den Døvstumme tilbage til Hjemstavnen og det normale Samfund og hindre Samlingen af Døvstummekolonier.

Disse forskellige Synspunkter førte i Begyndelsen til en uheldig Sondring af de talende og ikke-talende Døvstumme. Paa dette Tidspunkt var jo den langt overvejende Del af ældre Døvstumme oplærte efter Tegn- og Fingeralfabetet, og det var ofte vanskeligt for de taleoplærte Døvstumme at klare sig, naar de traadte ud i Livet og som nærmeste Omgang fik tegntalende Døvstumme.

Særlig i København fandtes en stor og stærk Gruppe ældre Døvstumme, samlede om det gamle Institut og om »Foreningen af 1866«, hvor de fik god Støtte saavel hos Forstanderen som hos Døvstummeforeningens mangeaarige Formand.

Taleinstituttets Ledere indsaa da ogsaa snart, at der maatte gøres noget for at bevare Resultaterne af Taleundervisningen under disse vanskelige Vilkaar, og at det vilde være nødvendigt at give deres konfirmerede Elever noget Rygstød. Man skred derfor til at danne en værnende og hjælpende Forening.

Initiativet til den ny Forening udgik ganske naturligt fra Forstander Iørgensen, men Tanken fandt stor Forstaaelse og Sympati hos Forstander Forchhammer, og denne Stemning bredte sig snart til de to Anstalters Lærpersonaler, der gennem en Række Møder blev oplyste om Sagen.

Der blev nedsat et forberedende Udvalg, der senere gik over til at danne den første Bestyrelse, og Lærpersonalerne og alle til Anstalterne knyttede Personer indmeldte sig i Foreningen og tegnede sig for ret betydelige Aarsbidrag. Formanden for den

ny Forening blev Provst *Hjorth* i Nyborg, Forstander *Iørgensen* blev Næstformand, medens Dr. med. *Salomonsen* i København blev Kasserer.

Med et konstituerende Møde i Nyborg den 28. Juni 1892 traadte den ny Forening — under Navnet: »Foreningen til Gavn for Døvstumme, oplærte efter Talemethoden« — ud i Livet. Foreningens Blad blev kaldet »*Effata*«, og det varede ikke mange Aar, før Foreningen almindeligvis benævnedes som Bladet, noget

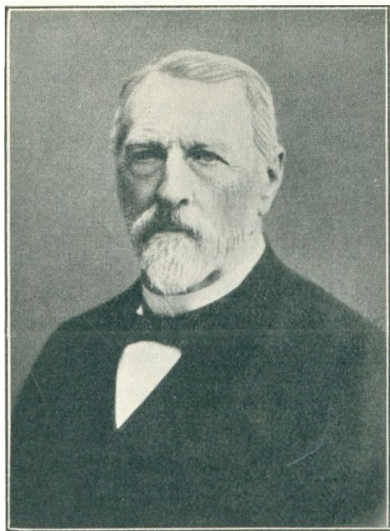
Efterskolebillede

som senere blev officielt fastslaaet, medens det oprindelige Navn da blev en Undertitel.

Gennem Bladet øvede Foreningen straks en stor og værdifuld moralsk Indflydelse paa afgaaede Elever, senere begyndte man ogsaa at yde dem pekuniær Hjælp og Støtte. Foreningsmidlerne var til en Begyndelse stærkt begrænsede, da man kun raadede over Medlemskontingentet, men det varede ikke længe, før man søgte og modtog Statshjælp for at kunne løse forskellige Opgaver, som tvang sig paa.

Blandt disse var Efterskolen en af de vigtigste. Efter Ansøgning kunde afgaaede Elever i Sommerferien erholde et 3½ Ugers gratis Ophold og Undervisning paa Institutet i Fredericia, hvor

Gehejmekonferensraad Goos

de, foruden adskillig nyttig Fag- lærdom, modtog Rettelser af Talefejl og forøget Sprogtilførsel.

Desuden opfriskedes Barn- domsminderne, og Kammeratskabet fæstnedes, og for mang- foldige Døvstumme har saa- danne Kursus været et Fornyl- sens og Foryngelsens Bad, der har givet dem Kraft og Mod til at tage Livet op paa den vanskelige Basis, der er givet en talende Døvstum.

»Effata« optog ogsaa Afhol- delsen af Foredrag paa sit Pro- gram, og mangfoldige Foredrag er i Tidernes Løb afholdte

rundt omkring i Landets forskellige Egne, hvilket i Tidernes Løb har hjulpet til at give de Døvstumme en sund, aandelig Ballast paa Farten ude i Livet.

Der blev dannet Foredragsforeninger i de forskellige Byer, hvor der var større eller mindre Døvstumme-Kolonier, og gennem disse Sammenkomster og Foreningsmøder fremkom en Tankeudveksling og en Sammenligning, som øvede en æggende og vækkende Indflydelse paa de unge.

Naar »Effata« — ligesom de andre Døvstummeforeninger — nu staar som en meget velhavende Forening, skyldes det Insti- tuttets mangeaarige Direktør, Gehejmekonferensraad Goos, som igennem mer end en Menneskealder skaffede Foreningerne hver en Andel i Varelotteriets Overskud og dermed viste sin store og varme Interesse overfor de Samfundets Stedbørn, der sorterede under ham.

SKOLEMØDET 1898.

Fjorten Aar var gaaet siden det betydningsfulde Møde i Kristiania, og endelig stævnedes Abnormskolens Mænd og Kvin- der fra hele Norden igen til Møde. Denne Gang var Mødestedet København, og det maa siges, at Mødets Ledere med stor Omhu

og Dygtighed havde tilrettelagt Sagerne, og de høstede ogsaa megen Anerkendelse for Arrangementet. Gennem Møder og Foredrag kom meget nyt og bemærkelsesværdigt frem fra mange Sider, dog det skal fremhæves, at det mest interessante kom fra dansk Side. Var det end beundringsværdigt og rørende at høre om Bestyrer *Hofgaards* og Fru *Nordins* Undervisning af blinde Døvstumme og se Prøver af saadanne Elevers Arbejde, og vakte end Rektor *Nordins* Foredrag om Oprettelsen af Børnehaver for Døvstumme stor Opmærksomhed og kastede nye Tanker ind i mange Tilhørere, saa at det senere affødte store Resultater, saa var det dog Forstander *Forchhammers* Foredrag om imitativ Sprogundervisning og Lydretskrivning, som blev Mødets Kernepunkter.

Forstander *Iørgensen* var selvfølgelig en af Mødets allerivrigste Deltagere og var Sektionens Vicepræsident, der med Forstaaelse og Takt ledede Forhandlingerne; men skønt han havde bevaret hele sin Tro paa sin Livssag frisk og ubeskaaret, og skønt han ydede sin yngre Kollegas Tanker og Planer største Anerkendelse og begejstret Tilslutning, saa mærkede man dog, at den lange Arbejdsdag havde taget noget af Ungdommens Arbejdsevne og Styrke, nu var det en Mand, som havde ydet sin væsentlige Indsats!

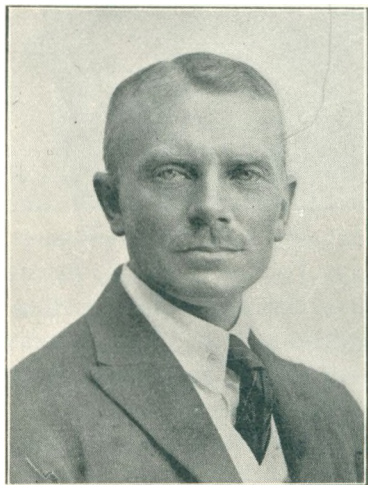
Mødet forløb godt. Stod undertiden Mening ret kraftig overfor Mening, og affødte end enkelte stærke Udsagn kraftige Dønninger paa Forhandlingshavet, saa glattedes disse atter ud, og alt endte i god Forstaaelse. Præstespørgsmaalet blev fremsat med megen Varme af Pastor *Heiberg*, og paa Grundlag af de faldne Udtalelser fremkom Direktør, Gehejmerraad *Goos* senere med Forslag til en Ordning, der resulterede i Oprettelsen af Præsteembedet i København, og Pastor *Johs. Jørgensens* Ansættelses om Præst for de Døvstummes Menighed dør, med Pligt til at holde Døvstumme-Gudstjenester Landet over.

Det selskabelige Samvær fik et udmærket Forløb og udviklede sig under de festligste Former. Men Danskerne havde ogsaa anstrengt sig. Saavel Sektionsmiddagene i Tivoli, som Udflugten til Skodsborg og den store afsluttende Festmiddag i Koncertpalæet tjente Arrangørerne til Ære og blev for Deltagerne uforglemmelige Minder.

DØVSTUMMEPRÆSTER

I nogle Aar var Pastor *Jørgensen* Enepræst for de Døvstumme. Han holdt regelmæssige Gudstjenester for Menigheden i København og berejste hele Landet, samlende de Døvstumme til Gudstjenester og Altergang i forskellige Byer.

Men Arbejdet oversteg snart en enkelt Mands Kræfter, og 1910 blev Landet delt i to Distrikter, saaledes at København og Øerne var en Gruppe og Jylland en anden Gruppe. I Fredericia blev oprettet en særlig Døvstumme-Menighed, og til Præst for denne ansattes Pastor *Th. Jacobsen*, der, opvokset som han var blandt de Døvstumme, havde udmærkede Betingelser for denne Gerning. Desuden fik Pastor *Jørgensen* en præsteviet Medhjælper.

Pastor Jacobsen

I Odense begyndte Præsten *Henritz* en privat Mission blandt fynske Døvstumme og blev meget anerkendt og afholdt, hvorfor man siden gik med til at udskille Fyn som et særligt Distrikt. Efter »Genforeningens« lagdes Sønderjylland ind under Pastor *Henritz*'s Forsorg.

Ved Pastor *Henritz*'s Død oprettedes en Menighed i Aarhus, som blev Grundlaget for Missionsvirksomhed i Nørrejylland til Horsens, medens Resten af Jylland samt de sønderjydske Landsdele og Fyn underlagdes Pastor *Jacobsen* i Fredericia.

Til Præst i Aarhus udnævntes Lærer *Poul Hansen* ved den kgl. Døvstumme-Skole i Fredericia.

VED SKIFTET

Tak for Dit Værk!

Højt Du os hæved med Viljen saa stærk.

Tanker Du danned, og Lyset Du tændte,

Det som fra Stumhedens Mørke os vendte.

Tak for Din Gernings løftende Haand.

Tak, Du os løste af Livslænkens Baand.

C. S.

DA Kirkeklokkerne ved Midnatstide 1901 ringede det ny Aarhundrede ind, stod Familien Iørgensen og de hjemmeværende af Lærerpersonalet oppe paa Drengenes Arbejdssal og lyttede i stille Andagt til Klokkeslagene, der lød ind gennem de aabentstaaende Vinduer. Da den sidste Tone var døet hen, hilste Forstanderen Kredsen rundt og bragte alle en hjertelig Hilsen og Ønske om et godt Nytaar og mange gode Aar i det ny Aarhundrede. »Ingen ved, hvad Aaret os vil bringe«, føjede han til.

Nej, ingen vidste det, og ingen vilde den Stund have tænkt, at det bar saa stærkt mod Afslutningen af hans Livsgerning og Livsbane, som det gjorde.

I det nye Aar led han en Del af Smerter i Brystet og Træthed ned i sine Arme, og da han lod sig undersøge af sin ældste Søn, som nylig var bleven Læge, mente denne at kunne konstatere en mindre Svækkelse ved Hjertet.

Da derfor en Gang i denne Periode en af Lærerpersonalet spurgte Forstanderen, som havde været paa en lille Rejse: »Hvordanledes har Forstanderen det?«, svarede han paa sin karakteristiske Maade: »Tak, jeg har det slet ikke«, og føjede til: »Tja, jeg har dette Hjerte, det bliver jeg aldrig af med«.

Tilsyneladende forløb 1901 ellers godt og vel for ham og hans Familie, men Sindsbevægelser kunde han slet ikke taale,

det gav straks Brystsmerter og Aandedrætsbesværigheder, og Pinsenat 1902 brød Sygdommen — Aareforkalkning — ud gennem saa stærkt et Anfald, at han nær var bukket under.

Et Par Kamferindsprøjtninger hjalp ham over det, og han stod Anfaldet igennem, men fra den Nat var han en brudt Mand, der ikke mere var i Stand til at varetage sin Gerning.

Hen i Efteraaret blev Inspektør *Polke* derfor konstitueret som Forstander, saaledes at Georg Iørgensen helt kunde ofre sig for at genvinde Sundheden.

Gruppebillede fra 1904

Hans Sygdom ytrede sig i heftige Anfald af Aandenød, og der samlede sig en Del Vand i Kroppen. Baade selve Sygdommen og Kuren mod Vattersoten, var meget smertefulde, og han gennemgik megen Kval og Pine i Sommeren 1902.

Aandenøden var som oftest ledsaget af Angstfølelser, og det var hans Trang altid at have Selskab om sig — Dag og Nat — een var ikke nok, helst 3. — Det viste sig da, at hans Vennesind og Hjælpsomhed ikke havde været forgæves. Han havde erhvervet sig mange Venner, som trofast holdt til Huse hos ham i Sygdommens svære Dage.

Jeg mindes mange Nætter, hvor Obersten og Sognets Præst har holdt Vagt her sammen med mig. Og jeg mindes, hvor-

dan hans Lærerpersonele kappedes om at tjene og hjælpe ham.

Efter en næsten 2 Aars Sygeperiode, hvor hans Helbred svingede op og ned, for tilsidst at bedres noget, maatte han søge sin Afsked og fik den fra 1. April 1904. Han og hans Hustru blev dog boende her hele April Maaned, og den 9. April blev en sand Hædersdag for ham, hvor han ved et festligt Bord og i en festlig Kreds hyldedes og takkedes af Lærerpersonelet og Vennerne.

Den 30. April rejste han til København og tog Bolig paa Martinsvej lige ud mod Sct. Jørgens-Sø. Her blev der givet ham en lille »indian summer«, som han nød sammen med sin trofaste Viv.

I Løbet af Foraaret 1905 fik han en lettere Influenza, som imidlertid tog hans Kræfter, og Natten mellem 1. og 2. Juni indsov han blidt og stille.

Vi hidsætter F. Bechs Minderuner over Georg Iørgensen:

I. G. IØRGENSEN

Ganske uventet kom i Gaar Morges den telegrafiske Efterretning her til Byen, at fhv. Forstander for det kgl. Døvstumme-Institut, Professor *Georg Iørgensen*, Aftenen før var afgaaet ved Døden, ramt af et Hjerteslag. Man havde allerede saa smaat begyndt at regne med den Mulighed, at Professor Iørgensen, efter at han i Fjor tilsyneladende saa nogenlunde havde overstaaet sin langvarige, svære Sygdom, som den gamle Mand han var blevet, skulde faaet Lov til at se sin Livsaften udrinde lidt efter lidt, ganske stille, og vi, der blev hans Efterfølgere, havde glædet os til endnu i denne Sommer at se ham som Gæst paa de for ham saa kære Steder. Men det blev ganske anderledes! Naar den gamle Professor om nogle Dage vender tilbage til Fredericia, kommer han ikke som en flygtig Gæst, det er den evige Ro, der venter ham indenfor Voldene af den By, der blev Vidne til hans Manddoms længste og rigeste Gerning, og hvor han derfor ganske naturligt selv havde ønsket at stedes til den sidste Hvile.

Uden Tvivl var det en Lykke for gamle Iørgensen at gaa bort netop nu. Med en saa udpræget Trang til rastløs Virksomhed og til daglig Omgang med mange Mennesker, maatte Pensionstilværelsen, saa snart den egentlige Svækkelsesperiode

var overstaaet, for ham blive en daglig Lidelse, en uendelig, gabende Tomhed. Han havde jo ikke for intet i mange Aar følt sig som den lille Konge, kendt Magtens Sødme baade i dens Udøvelse og dens Ansvar, og følte han end tit Ansvaret tungt, hvor var han saa ikke til Gengæld glad og stolt som den uindskrænkede Hersker paa »Borgen« ved Østerstrand, hvor hele Personalet var ansat af ham, oplært, og som han yndede at sige, opdraget af ham, han havde jo modtaget dem ganske unge allesammen, selv været den eneste kyndige. Heraf kom let forklarligt det: »Vi alene vide — Synspunkt«, han aldrig voksede fra, i hans Øjne blev og maatte selv de ældste af Personalet vedblive at være Novicer i Sammenligning med ham.

Iørgensen hørte overhovedet til de Mennesker, hvis menneskelige Svagheder er lette at opdage, han lagde dem selv saa tydeligt frem. Men som Traad i Traad snoede sig ind i Skrøbelighederne fremragende Egenskaber, der gjorde ham til en Mand, der i mange Henseender fyldte saa udmærket paa sin Plads, og som gav den Anstalt, hvis Ledelse var betroet ham, en ejendommelig, personlig Kolorit. — Han var paa een Gang Selvherskeren og Landsfaderen — den, hvis myndige Røst skulde og vilde høres, men ogsaa den, der havde Hjerte for og Følelse af Forpligtelse til at hjælpe overalt, hvor der virkelig var Trang til Hjælp — den, der uden Betænkning forlangte sit Personales hele Tid og Kraft, men ogsaa den, der til enhver Tid gæstfrit aabnede sit Hjemms Døre, ikke alene for hele den store Skare af Lærere og Lærerinder, der efterhaanden samledes hos ham, men for enhver, der kom til Instituttet som Gæst.

For den rene Talemethodes Fremgang inden for hele den nordiske Døvtummeskole har Iørgensen som bekendt gjort et overordentligt betydningsfuldt og dygtigt Arbejde, og man tager næppe meget Fejl, naar man nævner ham som denne Methodes første Agitator her i Norden. Hans Tanker var altid fuldt og helt optagne af dette ene, Talemethodens Sejr, men netop denne altid med fuld Kraft arbejdende Ensidighed, der bevirkede, at han antagelig selv daarligt kunde høre det raa og uharmoniske, der klæber ved de Døvtummes Stemmer, var som en levende Propaganda for hans Anskuelse, baarne frem, som de blev, med ungdommelig Begejstring og støttede af en ualmindelig Evne til, naar han rigtig vilde, at vinde baade over og underordnede for det, som han selv saa som sin »Livssag«.

Men ligesom der ved Iørgensens myndige og dragende Per-

sonlighed var noget i høj Grad ansporende til Arbejde og Kamp for en Overbevisning, saaledes var der i hans Formløshed, der iøvrigt til Tider kunde virke helt befriende, og i hans Mangel paa stringent Tænkning ikke saa lidt, der æggede til Modsigelse. Stemningsmenneske, som han var, fyldtes han let med Indtryk og Ideer, og han gav sig som oftest disse i Vold uden Ræsonneren, sikker paa, at Instinktet viste den rette Vej, holde et Tema fast ret længe eller belyse en Sag grundigt fra alle Sider, var for Forstander Iørgensens Naturel den rene Kedsommelighed, men glimtvis kunde han sige fortræffelige Ting om overmaade mange Forhold. Han var som den evigt skiftende Natur, den Natur, han selv elskede saa højt, ikke mindst som den formede sig i hans kære Instituthave, hvor hver Busk og hver Plante var opvokset under hans Øjne og derfor bleven ham en god Ven.

Alt i alt en Mand, som vil mindes — mindes i Kraft af hans Arbejde, som vil staa, og mindes i Kraft af hans Person, om hvilken Sagnene i Fremtiden vil spire frodigt frem. Men Livet i Folkemunde er jo netop den menneskelige Aands Liv efter Døden — blandt Menneskene!

— — —

Efter omtrent 2 Aars Fritagelse for Skoletjeneste paa Grund af Sygdom søgte Forstander Iørgensen fra April 1904 sin Afsked og erholdt ved sin Afgang som særlig Anerkendelse et personligt Tillæg til Pensionen af 1000 Kr. Ved hans Tilbage-træden udskiltes Afdelingen fra Instituttet og erholdt Navnet: Den kgl. Døvstummeskole.

Han var Ridder af Dannebrog og Dannebrogsmænd, samt dekoreret med den norske Sct. Olafsorden. Ved sin Afsked karakteriseredes han som Professor.

Fredericia, den 3. Juni 1905.

F. Bech.

INSTITUTTETS DELING

Da Forstander Jørgensens Sygdom var en Kendsgerning, og man indsaa, at han aldrig mere vilde blive rask nok til atter at overtage sin Gerning, blev der af Direktøren sammenkaldt en lille Kommission, bestaaende af Forstanderne og Inspektørerne samt et Par Repræsentanter for Lærerforeningen, der under Direktørens Forsæde drøftede den foreliggende Situation.

Forstander Hjalmar Keller

Man enedes da om at erklære til Ministeriet, at Fredericia-Instituttet var vokset saa stort, at Ledelsen oversteg een Mands Kraft, hvorfor man foreslog at dele det, saaledes at A-Afdelingen udskiltes som en selvstændig Skole og fik Sæde, hvor før B-Skolen havde været, og blev kaldt: Den kgl. Døvstummeskole, medens Instituttet kom til at bestaa af Forskolen og B-Afdelingen.

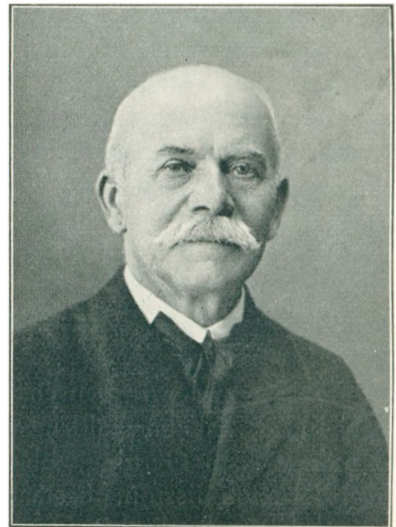
Ministeriet gik beredvillig ind paa Tanken og forelagde et Lovforslag desangaaende for Rigsdagen, som hurtig gjorde det færdigt til Kongens Underskrift, der forelaa den 29.

Marts 1904. Kort efter fandt Udnævnelsen af de to ny Forstandere Sted. Det blev Inspektør *Hjalmar Keller* fra Nyborg-Skolen og cand. mag. *Bech* fra Instituttet i København.

En af Begrundelserne for at udskille A-Skolen som selvstændig Anstalt var, at man senere skulde flytte den ud paa Landet og forberede en Del af Elevernes Oplærelse i Landvæsen efter Konfirmationen.

En Del Planer var udarbejdet desangaaende; men pludselig blandede Nyborgskolens Ledelse sig i Spørgsmaalet og fremkom med Forslag om Oprettelsen af en Landbrugsskole for Døvstumme ved Nyborg.

Ved ihærdig Agitation blev der oparbejdet en kunstig Stemning for Nyborg-Projektet, og Landbrugshøjskolen i Nyborg opstod. En stærkt opreklameret Indsamling blev sat i

Forstander Bech

Gang Landet over og indbragte den smukke Sum af ca. 40,000 Kr.

Fra min Side var der altid hævdet, at man burde købe en større Gaard, hvor Landbrugsskolen kunde indrettes. En Gaard med stort Jordtillæg og deraf følgende store Bygninger. Man kunde da sælge Jorden fra indtil ca. 30 ha og beholde alle Bygningerne, hvor der kunde blive Bestyrerbolig, Elevværelser, Værkstedspadser m. m. Men da man gik lige den modsatte Vej, modtog 10 Tdr. Land som en delvis Gave og her opførte kostbare, upraktiske Bygninger, saa gik hele den store Kapital tabt, og man sad med en Bedrift, som intet kunde bære.

Landbrugsskolen førte i nogle Aar en hensygnende Tilværelse, men er nu for længst afgaaet ved Døden og afløst af et Asyl for voksne Døvstumme; men det værste var, at en sund og god Tanke var bleven hengemt for lange Tider.

HJALMAR KELLER

FØDT 7. OKTOBER 1864 – DØD 11. JUNI 1909

Forstander *Keller* fik ingen lang Virketid som Forstander, idet han allerede efter 5 Aars Forløb afgik ved Døden. Han efterlod sig et i mange Henseender smukt Minde, hvorom nedenstaaende varmt følte og forstaaende Eftermæle, som da værende Inspektør, senere Forstander *M. Damm*, Gl. Bakkehus gav ham i N. T. f. A. 1909:

»Det var i mere end een Henseende en tung Arv, der ved Professor *Johan Kellers* Død i 1884 blev lagt paa hans unge Sønners Skuldre. Der var ikke blot den store, delvis private dobbeltsidige Virksomhed, Aandssvageanstalten og Døvstummeskolen, grundet paa Talemethode, at overtage; men der var ogsaa det over Landet kendte og ansete Navn at svare til.

Døvstummeskolen, som var det oprindelige i *Kellers* Virksomhed, omend ikke — saaledes som Aandssvageanstalten — grundlagt af ham, overgik formelt til Broderen, cand. jur. *Emil Kellers* Ledelse; men reelt blev det *Johan Kellers* tredjeældste Søn, den dengang 20-aarige stud. jur. *Hjalmar Keller*, der her skulde tage Faderens Gerning op, og faa Aar efter, da Onkelen paa Grund af Sygdom trak sig tilbage, lagdes ogsaa formelt Døvstummeskolens Ledelse i den unge *Hjalmar Kellers* Hænder;

men da i Henhold til Lov af 11. April 1890 den kellerske Døvstummeskole indgik som Led i Statens Forsorg for Døvsomme og i September 1891 overflyttedes til den kgl. Døvstummeskole i Nyborg, blev Hjalmar Keller ansat — ikke som Skolens Forstander — men som dens Andenlærer og Inspektør, dog med et personligt Tillæg af 1200 Kr. aarlig.

Det siges, at Hjalmar Keller som Barn havde været svagelig og nervøs, sikkert er det, at der i hans Ungdom sporedes visse Tegn hos ham paa tidligt udviklet eller medfødt Neurastheni. Ikke desto mindre var Ynglingen Hjalmar Keller i sjælelig Retning — og for den Sags Skyld ogsaa i legemlig — saa rundhaandet udstyret fra Naturens Haand, at han, saaledes som jeg husker ham fra hans Ungdoms Blomstringstid, turde kaldes et i høj Grad frodigt og løfterigt Skud paa den kellerske Stamme.

En i fremtrædende Grad intuitiv, let bevægelig og let omskiftelig Natur var han. Men hvor findes den, der blot een Gang er kommen i nærmere Berøring med den unge Hjalmar Keller, som ikke har følt sig draget og overvældet, ja, betaget af hans stort og bredt anlagte, stemningsfulde og hjertevindende Personlighed?

Var det mon ikke ogsaa saaledes, gamle Keller var? Jeg fik aldrig set denne mærkelige Mand, der med bare Hænder satte saa meget i Værk; men jeg har altid tænkt mig, at Sønnen, Hjalmar, maatte ligne ham aandeligt, som han gjorde det legemligt, og at det maatte have været i Kraft af saadanne Personlighedens Gaver, som ingen kunde staa for, at han, Faderen, vandt frem over bestandige Hindringer og Vanskeligheder til sit store Maal, større vel, end han selv oprindelig nogen Sinde havde tænkt sig at naa det.

Der maatte sikkert en ægte Søn af Johan Keller til for at faa i hvert Fald Rigsdagen til at gaa med til med faa Aars Mellemlum at bevilge Døvsommelærerne først en ikke ubetydelig Lønforhøjelse og dernæst kongelig Udnævnelse med tilhørende Pensionsret og Tilbagebetaling af tidligere indeholdte Lønafdrag.

Døvsommelærerne erkendte da ogsaa fuldt ud, at hvad de fik, kunde de i væsentlig Grad takke deres Forenings Formand, Hjalmar Keller, for, og gav deres Tak et særdeles smukt synligt Udtryk.

Keller var den egentlige Stifter af Døvsommelærernes Forening, og han var Foreningens Formand fra dens Stiftelse, og

indtil han i 1904 ved Iørgensens Afgang udnævntes til Forstander for Institutet i Fredericia. — Han var paa de to sidste Abnormskolemøder Døvstummesektionens Sekretær, valgtes paa Mødet i København 1898 til dansk Redaktør af »Nordisk Tidsskrift för Döfstumskolan« og fungerede som saadan indtil sin Død. Han skrev i tidligere Aar en Del Artikler om aktuelle Emner i dette Tidsskrift. Af et større Arbejde »Døvstummeskolen, grundet paa Talemethode« er i 1896 udkommen 1. Del, der omfatter Tidsrummet 1845—1867, og hvori han har givet en kærlig og pietetsfuld Skildring af Faderen som Døvstummelærer og Anstaltsleder.

Da Keller kom til Fredericia, var han allerede, hvad vel ingen den Gang for Alvor troede, men hvad nu er bleven aabenbart for alle, en uhjælpelig sjælelig nedbrudt Mand, og som Følge heraf ude af Stand til at fyldestgøre de Forventninger, hans mange Venner nærede — og efter hans Ungdoms kraftige Blomstring var berettigede til at nære, om at det ansete Institut, han blev beskikket til at lede, under hans Førerskab skulde gaa frem til fornyet Hæder og Ære.

Det blev kun de tidligst modne Frugter, han gav, dem der vel kan glæde i Øjeblikket, men ikke har faaet Varighedens Stempel, og han selv var jo som den Frugt, der falder til Jorden for tidligt modnet, fordi Ormen har lammet dens Kraft til at fuldende Væksten.

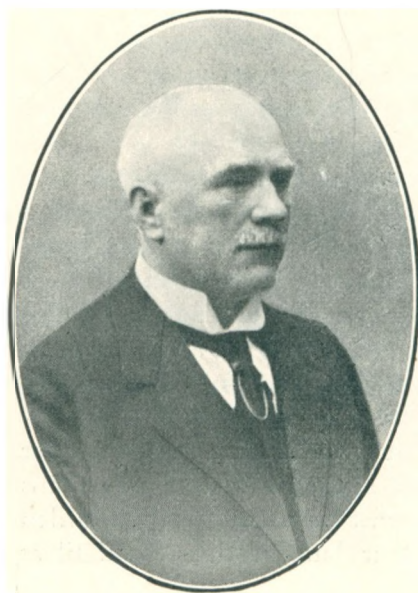
Men Ormen, ved vi jo, kommer ikke udefra, den er der som en Spire til Undergang, idet Frugten ansættes. Lad os tro, at det ogsaa har været saaledes i dette Tilfælde, og lad os ikke spørge, hvorfor Naturen handler saa underligt, at den netop dér, hvor den uddeler sine gode Gaver i rundhaandet Maal, ofte paa samme Tid nedlægger Sæden til den Kampens og Splidens og Splittelsens Drage, der skal ende med at knuse dens eget Værk. Thi det Spørgsmaal vil være ørkesløst.

Men Hjalmar Keller vil vi huske for hans trofaste, gode og varme Hjertes Skyld, og for det kan vi trøstigt tage hans mange døvstumme Elever til Vidne, helst de allermindste, der kom lige fra Hjemmet og ind til det store Institut med alle de fremmede Mennesker. — Det var ikke en fornem og optaget Forstander, men slet og ret et medfølende og kærligt Menneske, der kom til dem paa den store Sovesal, satte sig paa deres Seng og legede med dem og fik dem til at glemme, at de var langt borte fra deres Hjem, og at Far og Mor var gaaet fra dem.

Det var tragisk, at han, der elskede Mennesker og elskede at være iblandt Mennesker, skulde blive saa ensom tilsidst.«

Gl. Bakkehus, den 23. Juni 1906.

M. Damm.

Inspektør Carstensen

Under Forstander Kellers Sygdom og i Vakancen efter hans Død var Inspektør Carstensen konstitueret som Forstander, og han udførte som saadan et særdeles smukt og godt Arbejde.

Carstensen var den fødte Døvstummelærer, og der er faa, der har Evne til at vække de Døvstumme og fastholde deres Opmærksomhed i en Skoletime, som han. Han var som ung frisk og frejdig, hans glade Latter klang højt i Vennekredsen, og mange har savnet ham ved hans tidlige Afgang fra Instituttet.

FORSTANDER, DR. PHIL. FORCHHAMMER

1909—1926

Da Dr. phil. *Georg Forchhammer* den 1. Oktober 1909 blev Forstander for det kgl. Døvstumme-Institut i Fredericia, var han i Forvejen godt kendt af Instituttets Lærerpersonele. Fra den 1. April 1891 havde han været Forstander for den kgl. Døvstummeskole i Nyborg, og fra hans 18-aarige Virksomhed som saadan forelaa der vægtige videnskabelige Arbejder paa Døvstummevæsenets Omraade, der havde gjort hans Navn kendt i hele Nordens Døvstummeverden.

Allerede i 1894 paabegyndte Dr. Forchhammer i »Tidskrift för Döfstumskolan« et »Udkast til en dansk Artikulationslære«, der særlig fik Betydning for Forskolens Personale, idet den saa

at sige gav Artikulationslærerne fast Grund under Fødderne. Gennem Aarene har Dr. Forchammers Artikulationslære da ogsaa dannet det teoretiske Grundlag for Uddannelsen af en lang Række af Døvtummelærerkæfter.

Paa det 4. nordiske Abnormskolemøde i København 1898 fremlagde Dr. Forchhammer sit Arbejde »Imitativ Sprogundervisning paa Basis af Skrift (Lydskrift, Lydretskrivning)«, udkommet som Tillæg til Nyborgskolens Aarsberetning 1896—97, og paa det 5. nordiske Abnormskolemøde i Stockholm 1903 forelagde han sin Disputats »Sikre Meddelelsesmidler i Døvtummeundervisningen« (forsvaret for Doktorgraden 27. Juni 1903) og fremsatte her det nye Hjælpemiddel »Mundhaandsystemet«.

Lydretskrivningen og Mundhaandsystemet maa siges at være to geniale Opfindelser, selv om der indenfor Faget har været Meningsforskel om deres større eller mindre Anvendelighed, navnlig for sidstnævnte Hjælpemiddels Vedkommende. Særlig har man ængstet sig for, at Aflæsningen skulde lide ved for udstrakt Brug af Systemet.

Lydretskrivningen giver paa een Gang den almindelige Ortografi og Ordenes Udtale og er derfor til stor Gavn for Undervisningen, især i de yngre Klasser.

Ved Brugen af Mundhaandsystemet supplerer Læreren sine Mundbevægelser med smaa Haandbevægelser, der skal vise de usynlige Organstillinger, hvorved der opnaas, at Talen bliver et sikkert Meddelelsesmiddel overfor den Døvtumme. Herved faar Systemet sin Betydning baade til Indøvelse og Befæstelse af Artikulationen og til Forøgelse af Elevernes Sprog og Kundskaber.

Allerede i Forstander Kellers Tid blev Lydretskrivning og Mundhaandsystem indført paa Forskolen, Mundhaandsystemet dog nærmest kun som artikulatorisk Hjælpemiddel. Efter Dr.

Forstander G. Forchhammer

Forchhammers Tiltræden fik begge Hjælpe midler efterhaanden en udstrakt Anvendelse op gennem Klasserne i Overensstemmelse med Undervisningens Omlæggelse i mere og mere imitativ Retning.

I de første Aar af Dr. Forchhammers Fredericiatid havde han særlig sin Opmærksomhed henvendt paa Undervisningen i Forskolen, og allerede i Skoleaaret 1910—11 indførtes efter hans Forslag og efter Drøftelse paa mange Lærermøder, et nyt Fag: »Sprogforstaaelse«. I en Piece betitlet: »Sprogforstaaelse paa

Gruppebillede 1910

det første Begyndertrin« (Tillæg til 16. Beretning fra Fredericia-Instituttet) er der gjort Rede for dette Fag. Ved Hjælp af en Omlægning af Skemaet indførtes der paa Forskolen selvstændige Sprogforstaaelsestimer, medens Artikulationstimernes hidtidige Antal efter Lærerpersonalets Ønske ikke formindskedes. Sprogforstaaelsens Princip, at den passive Sprogbeherskelse er meget lettere end den aktive og derfor bør komme før denne, har efterhaanden vundet almindelig Tilslutning.

I Skoleaarene 1912—13 foretog de yngre Lærere og Lærereleverne under Forstanderens Ledelse en Række forskellige fonetiske Forsøg, hvis Resultater forefindes som Særtryk af Instituttets Aarsberetning for 1913—14, og det følgende Skoleaar

udsendte Dr. Forchhammer »Ledetraad i eksperimentel Fonetik«, der giver Anvisning til at foretage lette Forsøg med simple Midler, tjenende til at supplere Artikulationslærernes øvrige Uddannelse.

Til Brug for det til Institutet knyttede »Aflæsningskursus for senere Døvblevne« udgav Forstander Forchhammer en »Lærebog i Aflæsning med Vejledning i at tale til Døve«, og i Fagpressen vil man kunne finde talrige vægtige Artikler fra hans Haand.

Dr. Forchhammers Tanker hvilede sjældent. Altid var han optaget af nye Ideer og Forslag, der skulde tjene til at gøre Døvtummeundervisningen lettere og mere frugtbringende. Gennem talrige Lærermøder diskuterede han de forskellige Problemer med sit Lærerpersonele, ofte æggende til Modsigelse ved tilstræbt Ensidighed for at faa Emnet alsidig belyst.

Som den udprægede Tænker og Teoretiker, Dr. Forchhammer er, overlod han den praktiske Udførelse af sine Teorier til sit Lærerpersonele, som han indrømmede stor individuel Frihed. Det kan maaske siges, at denne Frihed til Tider medførte nogen Uensartethed i Undervisningen, men paa den anden Side skaffede den Personalet en rig Mulighed for Udvikling, der sikkert har sat sit Præg baade paa yngre og ældre Lærerkrafter fra denne Periode.

I sit 66. Aar søgte og fik Forstander Forchhammer sin Afsked fra 1. August 1926. Som en Anerkendelse af hans store Arbejde i Døvtummesagens Tjeneste bevilgede Staten ham foruden Pension en aarlig Sum til fortsat videnskabeligt Arbejde.

Chr. V. Kisling.

FORSTANDER VILHELM LARSEN

I Sommeren 1926 blev daværende Leder og Stifter af »Børnehaven for Døvstumme«, *Vilhelm Larsen*, kaldet til Stillingen som Forstander for det kgl. Døvstumme-Institut i Fredericia. — Det kan maaske siges, at det var i en noget sen Alder, Forstanderen gik ind til denne ansvarsfulde Gerning; men heroverfor bør fremhæves, at han i sjælden Grad havde Betingelser, baade pædagogiske og administrative, for at overtage netop denne Stilling. Der var vel nok ingen anden indenfor Faget, der i saa Henseende kom paa Højde med ham, og uden Vaklen var han straks klar over saavel Maal som Midler. Maalet satte han højt, og det gør han den Dag i Dag.

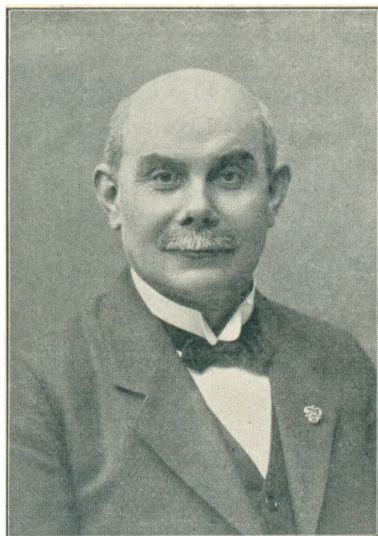
Fra sin tidlige Ungdom virkede Forstander Larsen mange Aar som Lærer ved Institutet under Forstander Iørgensens Ledelse. Denne Mand var en betydelig Personlighed paa Døvstummeundervisningens Omraade og gennem ham modtog Forstander Larsen rige Værdier, der siden hen gjorde ham til en udmærket Døvstummelærer.

Ligesom Forstander Iørgensen hejste Fanen for den rene Talemethode og kæmpede for den i Tale og Skrift, saaledes er Forstander Larsen ogsaa blevet en nidkær Forkæmper for denne Methode. Den rene Talemethode har ikke spillet fallit eller overlevet sig selv, tværtimod, den har virket og virker endnu til Gavn og Velsignelse for mangfoldige Døvstumme omkring i Landet.

I sin Kærlighed til Talemethoden er Forstander Larsen gaet et Skridt videre, idet han har overført denne Methode til C-Eleverne, og derved er han blevet en Foregangsmand her i Landet.

Han er den første, der her har anvendt methodisk Taleundervisning overfor disse Børn. Resultatet viser, at C-Eleverne selvfølgelig kan opnaa samme Talefærdighed som A- og B-Eleverne. At deres aandelige Udvikling skulde lide derunder, skyldes der Bevis for.

Forstander Larsens Betydning som Leder af det kgl. Døvstummeinstitut i Fredericia kan ikke skrives her, det er forbeholdt Eftertiden; men det tør fremhæves, at hans Forstandertid vil danne et hæderfuldt Afsnit i Instituttets Historie, og det vil erkendes, at han har virket til Held og Velsignelse for de Børn, der har været ham betroet.

Forstander Vilhelm Larsen

E. Eriksen,
Overlærer.

BØRNEHAVEN FOR DØVSTUMME

Medens Forskolen tidligere saa godt som udelukkende modtog sine Elever direkte fra Hjemmene, skete deri en Forandring fra 1913, idet fra da af et meget væsentligt Kontingent overførtes fra Børnehaven.

Ved Abnormskolemødet i København 1898 holdt Rektor *Nordin*, Vänersborg, et veltalende Foredrag om Børnehaver for Døvstumme, og dette Foredrag gjorde et dybt Indtryk paa Døvtummelærer *Vilhelm Larsen*, Fredericia, der fra den Dag var vundet som en begejstret Tilhænger af Tanken.

Paa hans Forslag, ført frem paa Dansk Døvtummelæremøde i Fredericia 1907, blev der nedsat et Udvalg, bestaaende af Forstanderne *Heiberg* og *Forchhammer*, Skoleinspektør *Bagger*, København, og *Vilhelm Larsen*, til at arbejde for Sagen; sidstnævnte blev selvfølgelig Udvalgets Sekretær.

Flere Aar gik, i hvilke Vilhelm Larsen ved Rejser i Ind- og

Udlandet søgte at orientere sig paa bedste Maade, men forøvrigt var der ret stille om Sagen, og en Resolution, som blev vedtaget paa et Døvtummelæremøde i Nyborg, og hvori der opfordredes til Dannelse af Børnehaver for Døvtumme, bar ingen Frugt, var kun et Vink om, at Sagen ikke helt var lagt til Side.

Paa Mødet i Helsingfors 1912 — altsaa 14 Aar efter, at Nordin havde rejst Spørgsmaalet — holdt Larsen Foredrag derom, og efter sin Hjemkomst aabnede han for egen Regning en lille Børnehave.

Forstander Larsens 40-aarige Jubilæum 1928

Den begyndte med 6 Elever, voksede i Aarets Løb til 15, næste Aar til 35, for senere at naa helt op til 54. I de fleste Aar var Børnetallet omkring ved 50.

De første Aar opretholdtes den for en stor Del ved Salget af Postkort, men da Staten i Finansaaret 1914—15 traadte hjælpende til og senere gennem Aarene ydede en rigelig Støtte, ophørte Postkortsalget.

Denne hurtige Vækst af Børnehaven og dens efterhaanden mere og mere stabiliserede Stilling, skyldtes i første Række Lederens personlige Egenskaber. Han besad en ualmindelig Evne til at vinde formaaende Mænds Bevaagenhed og Interesse, han forstod at vinde Forældrenes Tillid og Hengivenhed, og

ikke mindst ved sit Børnetække vandt han de Smaas Kærlighed, den han jo i saa rigt Maal gengældte.

At hans Administration tillige vakte Autoriteternes Opmærksomhed, ved man, og det bedste Bevis derfor er, at man, da Forstander Forchhammer trak sig tilbage, ikke et Øjeblik var i Tvivl om, hvem hans Efterfølger skulde være.

Fra 1. August 1926 har Børnehavens Starter og Leder været Forstander for det kgl. Døvstumme-Institut i Fredericia.

KOMMISSION OG ORGANISATION

1916 blev der holdt et Døvstummelæremøde i Hannerup ved Fredericia, hvor Tanken om at forlænge Skoletiden til 9 Aar blev drøftet og vandt enstemmig Tilslutning, men da man tillige fandt, at ogsaa andre Sager af Betydning stod paa Dagsordenen, bl. a. Børnehavens fremtidige Stilling, vedtoges en Resolution, som udtalte Ønsket om en Kommission til Undersøgelse af disse Forhold, og Ministeriet viste Imødekommen ved Nedsættelse af »Kommissionen af 5. Februar 1917«.

Denne Kommission, der sad i 5 Aar, udrettede faktisk kun meget lidt, thi foruden at foreslaa et Aar lagt til Skoletiden, som havde vundet enstemmig Tilslutning paa Hannerupmødet, enedes man kun om at faa Børnehaven gjort til Statsanstalt og nogle i stor Almindelighed holdte Ord om en Døvstummelæreruddannelse.

Dette skyldtes naturligvis den store Uenighed mellem Fagmændene, og denne fik da ogsaa et eklatant Udtryk i, at Forslag om Nyordning myldrede frem, saasnart Kommissionen var sluttet. Hver af de 4 Statsanstalters Forstandere kom med et eller flere Forslag, og ogsaa fra anden Side kom saadanne frem, og da Ministeriet fremkom med sit Lovforslag, blev det mødt med megen Modstand.

Sagen var egentlig gaaet ganske i Staa, da en af de yngre Lærere greb ind og fik den i Gang igen. De forskellige Forslag blev nu objektivt gennemdrøftede af et Udvalg fra de forskellige Anstalter, og endelig sattes en Afstemning i Gang blandt alle fast ansatte Lærere, hvis Majoritet sluttede sig til det af Forstander Hansen stillede Forslag, som gik ud paa:

- 1) at Forskolen og Børnehaven flyttedes til København,
- 2) at C-Skolen skulde flyttes til Fredericia under samme Ledelse som B-Skolen,

- 3) at ved Forstanderskifte skulde A-Skolen ogsaa lægges ind under Instituttet, og endelig
- 4) at Skoletiden skulde være 9 Aar med et Aars tidligere Indkaldelse.

Et Landstingsudvalg, med Gaardejer *Ejsing* som udmærket Formand, optog dette Forslag, og den 31. Marts 1926 blev det ophøjet til Lov.

Det kan ikke undre, at adskillige Fagmænd saa paa denne Ordning med stor Betænkelighed og navnlig frygtede for, at denne Blanding af haandalfabet- og tegnoplærte C-Børn og taleoplærte B-Børn vilde blive til stor Skade for de sidste. Det kan dog heldigvis siges nu, at denne Fare i det store og hele afbødedes ved, at man ret hurtigt gik over til at føre saa mange C-Elever, som det overhovedet var muligt, talemethodisk frem. Selvfølgelig kunde dette ikke ske med et Slag, det første Skoleaar fik de deres Belæring gennem Haandalfabet, men man begyndte med Artikulation, og allerede fra 2. Aars Begyndelse blev Talen det egentlige Undervisningsmiddel.

Naar dette kunde ske saa hurtigt, skyldtes det et heldigt Sammentræf af de Omstændigheder, at Forstander *Larsen* saa som sin Opgave at gennemføre Talemethoden i C-Klasserne, og at Eleverne selv krævede det. At flere Lærere var betænkelige derved, lader sig ikke nægte, men navnlig overfor Børnenes Krav, dette, at disse følte sig behandlede som 2. Klasses Mennesker i Sammenligning med de talende Børn, maatte man bøje sig for. Det maa vel ogsaa indrømmes af enhver, at de smukke Resultater, som hurtig opnaaedes, overtraf Forventningerne, selv den mest skeptiske maatte overgive sig.

N. M. Jensen.

AFLÆSEKURSUSET

I Forbindelse med Instituttet er gennem snart 40 Aar drevet et Kursus i Mundaflæsning for senere døvblevne Personer.

Det begyndte med, at en enkelt ung Mand henvendte sig til Instituttet og af Staten fik tilstaaet frit Ophold, medens Lærerspersonalet paatog sig Undervisningen uden Vederlag. — Efterhaanden spredtes i Befolkningen Kendskabet til denne Virken,

og snart meldte sig saa mange Ansøgere, at det blev nødvendigt at danne større Hold, der dog stadig fik Ophold paa Institut, og Undervisningen blev nu betalt af Instituttets Kasse.

I en lang Aarrække har Elevtallet været oppe paa 12 à 14 Personer, hvilket tilstrækkeligt viser Trangen til saadanne Kursus.

Resultaterne har naturligvis været yderst forskellige efter Vedkommendes Anlæg og Energi; thi nægtes kan det ikke, at Opøvelsen kræver Arbejde af Eleven, men alt i alt tør man nok paastaa, at man kan se tilbage paa denne Virksomhed med Glæde og Tilfredshed.

Det er imidlertid ikke blot den rene

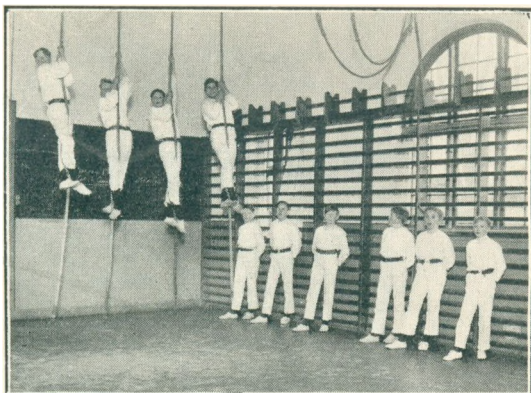
Aflæsningsfærdighed, som har haft sin Betydning, i mange Tilfælde har den psykiske Paavirkning maaske endda haft endnu større Værdi. Vi har ofte modtaget Elever, der led under en dyb Depression, som under tiden endda var ved

at være kritisk. Her har et Ophold mellem ligestillede været til stor Gavn. — Melankolske og nedtrykte er de komne, livsglade og livslystne gaaet herfra.

En anden Betydning — men for os — har disse Kursus haft. Vi har lært, at til Trods for, at Danmark er lille i Udstrækning og har en forholdsvis god Befolkningstæthed, saa lykkes det dog ikke at faa alle dem, der trænger til Oplærelse paa en Døvstummeanstalt, fat.

Vi har haft adskillige Aflæsnings elever, som har været helt døve fra Barneaarene, men desuagtet har gaaet hele deres Skolegang igennem i Normalskolen og er konfirmerede. Selvsagt med hvilket Udbytte.

Vi har haft meget tunghøre, typisk uegentlig Døvstumme, som har haft samme Skæbne, og nu som voksne er mødt til Kursus med meget ringe Sprog, store Talemangler og ganske blottede for almindelige Skolekundskaber.

Drengegygnastik 1930

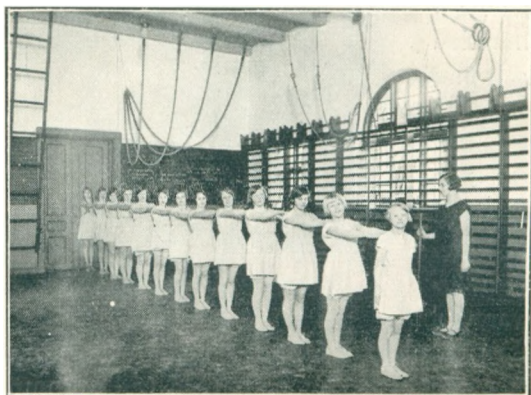
Kunde man komme dertil, at det kunde gaa op for Forældre, Præster og Lærere, hvilken Uret, ja Synd, der begaas mod saadanne Børn, ved ikke at faa dem optaget paa en Døvstummeanstalt, hvor de kan faa en for dem passende Undervisning, ja, saa vilde meget godt være naaet.

Selvfølgelig kan Eleverne ikke have hele deres Tid optaget af Aflæsning, dertil er den for anstrængende. Derfor gives der Undervisning ogsaa i Gymnastik, Sløjd og Folkedans. For de kvindelige Elever træder Husgerning i Stedet for Sløjd.

Som før bemærket boede Eleverne tidligere paa Instituttet, men i de senere Aar har Kursuset været henlagt til lejede Lokaler her i Byen.

Kursuset har ogsaa nu eget Budget.

N. M. Jensen.

Pigegymnastik 1930

SLUTNING

Da *Malling-Hansen* fremstillede sit Forslag om Oprettelsen af et Tale-Institut for Døvstumme — med Beliggenhed i Jylland, imødekom han Tidens Krav og optog Tanker, som var modnede gennem Tiderne, greb dem og førte dem med heldig og lykkelig Haand frem til Virkelighed.

Og alle Vegne, hvor hans Forslag kom frem, mødte det Velvilje og Forstaaelse, lige fra Ministeren og Rigsdagen til Landets høje Drot, Hs. Majestæt Kong Kristian IX. — I Arkitekt Levy fandt *Malling-Hansen* en udmærket forstaaende

Hjælper, der med stor Dygtighed førte hans Kongstanke frem og byggede et Hus, stort og smukt — en Bygning, i hvilken man med Held har kunnet huse og oplære de Døvstumme.

Skulde man i vore Dage bygge en Optagelsesanstalt med Bolig for smaa Børn, vilde man vel nok bygge efter mere hjemlige Principper, men efter de Tiders Anskuelse blev der bygget rigtig og godt, og bygget med et Storsyn, som gør, at Huset den Dag i Dag, efter 50 Aars Forløb, i det hele og store afgiver fortræffelige Lokaler til dets nuværende Brug, og saaledes tjener sin Bygherre til Ære.

Og sidst, men ikke mindst, bør Mallings-Hansen huskes med Ros og Tak, fordi han fandt den rette Mand til den ansvarsfulde Plads, som den ny Anstalts Leder.

Ny Tanker skulde prøves og ny Maal naaes, og kun faa var fortrolige med de ny Veje.

Mallings-Hansen kendte Manden, der var Situationen voksen, udpegede ham straks og lod sig ikke trække bort fra denne Beslutning af personlige Hensyn.

50 Aar er forløbne siden Kongen ophøjede Rigsdagens Beslutning til Lov, og ser man tilbage paa Tiderne, der er svundne, tør man vistnok erklære, at Fredericia-Instituttet i alt væsentligt med Ære har hævdet sin Stilling.

Da Anstalten i 1904 deltes, og de to ny Forstandere blev indsatte, nævnte Pastor Fr. Heiberg, at Alexander den Store som Barn skulde have grædt, fordi hans Fader Filip udrettede saa meget, at der intet blev til ham at gøre. Senere viste det sig jo dog, at der blev en Del tilbage til Alexander. Hvis de to ny Forstandere nu — sagde Pastor Heiberg — vilde mene, at Georg Iørgensen havde udrettet saa meget, at der intet blev til dem, saa vilde han blot sige: »Der er endnu Opgaver nok, lad mig blot pege paa Landbrugssagen«.

Der er i de forløbne 50 Aar gjort meget for de Døvstumme. Døvstummeforsorgen er blevet meget udvidet og spænder vidt.

Dr. Forchhammer har gennem sine videnskabelige og faglige Arbejder føjet Teoriens Oplysning til Georg Iørgensens store praktiske Arbejde, og som Følge af dette Samspil findes der paa Fredericia-Instituttet et sjældent dygtigt og oplyst Personale, der har udrettet meget for de Døvstumme, men der findes endnu Opgaver nok, som bør løses.

Fredericia-Instituttet har sit Særpræg og vil søge at bevare det, idet man mener, at den Undervisning er god og de

Hjælpebidler berettigede, som giver Børnene størst Taleevne og Talelyst.

B-Børnenes Tale er i god og sikker Fremgang, og man vil næppe kunne nægte, at Talemethodens Fane holdes højt.

C-Børnene har – som nævnt – nu ogsaa lært at tale og undervises efter Talemethoden. Resultaterne har allerede været gode, men de kan blive bedre endnu. Arbejdet herpaa er en vigtig Fremtidsopgave.

I alle manuelle Fag staar Institutttet sikkert paa et højt Trin.

Folkedans paa Plænen

Vi lægger særlig Vægt paa saadanne Fag, der kan modne den Døvstumme til praktisk Tjeneste, naar han kommer ud i Livet.

Fag som Hønsavl er taget op og bør i Forbindelse med rationelt Havebrug føres endnu videre frem.

Pigerne har foruden Køkkengerning faaet Husgerning og lærer Borddækning og Opvartning.

Som Eleverne om Vinteren glæder sig ved Folkedans, føres de om Sommeren gennem Spejderliv med Udflugter og Lejrture ud i Naturen og gøres fortrolige med dens Arbejder og Glæder.

Men naar det glade Skoleliv er endt, saa kommer de store Vanskeligheder. Thi hvad skal en døvstum Mand være? Hvad skal de unge Piger sættes til?

Vanskeligt er det at faa dem i Lære, og lige udlærte glider de let ud i den fortvivlede Arbejdsløshedstilstand, der suger al Livskraft og Energi ud af de Unge.

Men her har vi peget paa en bestemt Vej og sagt: Lad en Del af de Døvstumme komme til Landbruget. Giv os en større Ejendom med store Bygninger, og lad os her oprette Værksteder. Her vil vi optage, ikke alene Landvæsenselever, men ogsaa de ledige Haandværkere, og bestræbe os for at gøre Arbejds-

Drengespejdere 1927

løsheden til noget ukendt for de Døvstummes Vedkommende.

Indenfor Døvstummevæsenet har man længe syslet med Spørgsmaalet: Døvstummelærernes Uddannelse. Jeg skal minde om, at der paa Instituttet her har været et Kursus, som har givet adskillige Døvstummelærere og lærerinder højst fornødne Kundskaber og løst denne Opgave med Iver.

Dette Kursus begyndtes allerede i Hj. Kellers Tid og er fortsat helt ned gennem Tiderne og har ogsaa været i Virksomhed de sidste Aar.

Betydelige Kræfter ved dette Kursus har været Instituttets to Inspektører: *Jensen* og *Kisling*. — Inspektør Jensens Speciale er Døvstummehistorien, hvori han maaske er hjemme som ingen

anden Dansk inden for Faget, medens Inspektør Kisling med stor Dygtighed har gennemgaaet Artikulationslæren, ofte i Forbindelse med Lydretskrivning og Mundhaandsystem. Om dem begge gælder det desuden, at de med Troskab og stor Duelighed har arbejdet med deres Klasser og opnaaet meget smukke Resultater. Af den gamle (Iørgensenske) Garde findes foruden dem: Frk. Thalbitzer og Overlærer Eriksen, der ligeledes med Hæder bør nævnes i dette Værk.

Staaende fra venstre:
Frøken Capito Iørgensen, Frøken Thalbitzer, Inspektør Kisling
Siddende fra venstre:
Overlærer Eriksen, Forstander Larsen, Frøken Ketting

Disse ældres store Erfaring og aldrig slukte Energi sætter stadig Spor i Arbejdet og mødes med de yngre Lærerkrafters Friskhed og Ny-Ideer.

Og Forholdene her er saaledes, at de yngre ser op til de ældre og gerne vil lære af dem, mens omvendt »Garden« med Glæde ser de gode nye Ideer, som kommer frem, og stiller sig forstaaende og hjælpsomme overfor disse.

Alt i alt en lykkelig Periode at holde Jubilæum i. Man ser med Glæde tilbage og arbejder med Fortrøstning videre.

Men dette Skrift skal ikke sluttes, inden der er udtalt en Tak — en Tak for al den rige Velsignelse fra oven, der i de mange Aar har hvilet over Anstalten, og en Tak til de veksellende Autoriteter, der igennem Tiderne har bevaret en udelt Interesse for Instituttet og dets Arbejde.

*Engang skulle de Døves
Øren aabnes,
og den Stummes Tunge
synges med Fryd.*

Esaias Kapt. 35 V. 5—6.

Lærerpersonele og Funktionærer 1930

LÆRERPERSONALE OG FUNKTIONÆRER

LÆRERPERSONALE:

- Iørgen Georg Iørgensen*, Forstander, født 38, ansat $\frac{1}{4}$ 81, Afsked med Pension $\frac{31}{3}$ 04.
- Chresten Johansen*, født 50, ansat $\frac{1}{8}$ 81, Inspektør ved B=Afdelingen 86, overflyttet til Døvstummeskolen 04.
- Anders Christian Jensen*, ansat $\frac{1}{8}$ 82, afskediget 86.
- Marius Damm*, ansat $\frac{1}{8}$ 82, Afsked efter Ansøgning 85.
- Ferdinand Ludvig Polke*, født 60, ansat $\frac{1}{7}$ 83, Inspektør ved A=Afdelingen og Forskolen 91, død $\frac{27}{1}$ 09.
- Andreas Michael Carstensen*, født 62, ansat $\frac{1}{7}$ 84, Inspektør ved B=Afdelingen 06, Afsked med Pension $\frac{31}{8}$ 25.
- Niels Morten Jensen*, født 63, ansat $\frac{1}{1}$ 86, Inspektør ved Forskolen 09.
- Christian Peter Rudolph Schiellerup*, født 61, ansat $\frac{1}{9}$ 86, overflyttet til Døvstummeskolen 04.
- Frederik Alfred Lassen*, ansat $\frac{1}{9}$ 86, Afsked efter Ansøgning $\frac{1}{10}$ 91.
- Nikolai Peter Kristian Nielsen*, ansat $\frac{1}{8}$ 87, Afsked efter Ansøgning $\frac{31}{8}$ 88.
- Erik Lauritz Eriksen*, født 63, ansat $\frac{1}{10}$ 87, Overlærer $\frac{1}{9}$ 27.
- Vilhelm Larsen*, født 68, ansat $\frac{1}{5}$ 88, overflyttet til Døvstummeskolen 04, Forstander for Institutet $\frac{1}{8}$ 26, Anc. fra $\frac{1}{8}$ 12.
- Hans Peter Frederik Bruun*, født 64, ansat $\frac{1}{9}$ 88, overflyttet til Døvstummeskolen $\frac{1}{R}$ 21.

- Frederik Nielsen*, født 61, ansat $\frac{1}{9}$ 88, overflyttet til Døvstummeskolen 04.
Christian Valdemar Kisling, født 66, ansat $\frac{1}{8}$ 91, Inspektør ved B-Afdelingen 25.
Jens Hansen Clausen, født 64, ansat $\frac{29}{10}$ 91, Afsked med Pension $\frac{31}{8}$ 27.
Anders Jensen, født 64, ansat $\frac{1}{9}$ 93, afskediget $\frac{80}{8}$ 94.
Carl Vilhelm Roelsen, født 67, ansat $\frac{1}{9}$ 94, død $\frac{9}{7}$ 23.
Hjalmar Johan Keller, Forstander, født 64, ansat $\frac{1}{6}$ 04, død $\frac{11}{8}$ 09.
Peter Christian Buemann Andersen, født 71, konst. $\frac{1}{4}$ 09, Afsked med Pension $\frac{80}{9}$ 11.
Johannes Georg Forchhammer, Forstander, født 61, ansat $\frac{1}{10}$ 09, Afsked med Pension $\frac{81}{7}$ 26.
Aage Jensen, født 85, ansat $\frac{1}{12}$ 12.
Johannes Forchhammer, født 92, ansat $\frac{1}{4}$ 20.
Christian Sofus Valdemar Kjær, født 02, ansat $\frac{1}{11}$ 25.
Caroline Amalie Lundh, Plejemoder ved Institutet, ansat $\frac{1}{8}$ 81, død 87.
Helga Nielsen, født 47, ansat $\frac{1}{8}$ 81, Plejemoder ved A-Afdelingen, overflyttet til Døvstummeskolen 04.
Vilhelmine Jacobine Friis, ansat $\frac{1}{8}$ 81, Afsked efter Ansøgning $\frac{81}{8}$ 83.
Anna Maria Josine Bøtcher, født 49, ansat $\frac{1}{9}$ 83, overflyttet til Døvstummeskolen 04.
Elise Polly Angelique Dodt, født 58, ansat $\frac{1}{9}$ 83, overflyttet til Døvstummeskolen 04.
Helga Bech, ansat $\frac{1}{9}$ 84, Afsked efter Ansøgning $\frac{1}{9}$ 86.
Sophie Charlotte v. Schmidten, Plejemoder ved B-Afdelingen, ansat $\frac{1}{9}$ 86, Afsked efter Ansøgning $\frac{31}{8}$ 90.
Anna Debora Timm, født 60, ansat $\frac{1}{9}$ 86, Afsked efter Ansøgning $\frac{1}{9}$ 92.
Emma Charlotte Flainand, født 52, ansat $\frac{1}{12}$ 87, Afsked med Pension $\frac{81}{7}$ 19.
Agda Nicoline Helene Erasmie Sporsén, født 56, ansat $\frac{1}{10}$ 90, Plejemoder ved B-Afdelingen, Afsked med Pension $\frac{81}{7}$ 20.
Elisabeth Martine Vilhelmine Thalbitzer, født 64, ansat $\frac{1}{8}$ 91.
Cathrine Margrethe Jensine Clausen, født 63, ansat $\frac{1}{10}$ 92, død $\frac{18}{12}$ 23.
Hilda Juliane Martine Schiellerup, født 57, ansat $\frac{1}{8}$ 93, død $\frac{26}{10}$ 23.
Julie Charlotte Capito Iørgensen, født 76, ansat $\frac{1}{4}$ 08, Plejemoder for de eksterne Elever 20–27.
Astrid Ingeborg Ketting, født 80, Anc. $\frac{1}{4}$ 11.
Inger Maren Marie Margrethe Løgstrup-Jensen, født 83, Anc. $\frac{1}{1}$ 15, Plejemoder for de eksterne Elever 27.
Ellen Seidelin, født 94, ansat $\frac{1}{10}$ 19, Afsked efter Ansøgning $\frac{81}{8}$ 20.
Johanne Jacobine Vilhelmine Knudsen Christensen, født 83, ansat $\frac{1}{10}$ 20.
Rigmor Kleberg, født 00, ansat $\frac{1}{10}$ 20.
Cornelia Susanne Skårup, født 85, ansat $\frac{1}{9}$ 28.
Elisabeth Frederikke Brunberg, født 03, ansat $\frac{1}{9}$ 28.

TIMELÆRERE OG TIMELÆRERINDER:

- P. St. Løwert*, Lærer i Haandgerning, 81—99.
Hoch, Lærer i Gymnastik, 82—02.
Emma Iørgensen, Lærerinde i Artikulation, 91—92.
Emilie Iørgensen, Lærerinde i Gymnastik, 92—97.
Asta Vilstrup, Lærerinde i Gymnastik, 97—01.
Ellen Buhl, Hjælpe lærerinde, 07—11.
Ove Lindholm, Vikar, 08—10.
Th. Jacobsen, Religionslærer, 10.
Ejler Forchhammer, Hjælpe lærer, 12—18.
Niels Madsen, Gymnastiklærer, 23.
Ellen Asmussen, Timelærerinde, 23.
Vita Heiberg, Lærerinde for en blind Døvstum, 24.
Anne-Marie Bertelsen, Timelærerinde, 25.
Elise Nyrop Larsen, Timelærerinde, 27.
Ellen Jensen, Timelærerinde, 27.
Vibeke Honoré, Timelærerinde, 27—29.

FUNKTIONÆRER:

Husmødre:

- H. K. Kragh*, 81—83.
Marie Brüel, 83—00.
Anna Matzen, 00—19.
Anine Nielsen, 19.

Sygeplejersker:

- Jans*, 81—82.
Christensen, 82—87.
Sine Nielsen, 87—94.
Marie Randleff, 94—14.
Gerda Sevaldsen, 14—18.
Gudrun Münster, 19.

Plejemødre for Dreng:

- Karen Kragballe*, 04—15.
Abigael Forchhammer, 15—27.
Dagmar Matthiessen, 27.

Plejemødre for Piger:

- Dorthea Farsø*, 04—16.
Ellen Jensen, 16—18.
Paula Jensen, 18—24.
Gunhild Christensen, 24—27.
Karen Henriksen, 27.

Kontorassistent:

- Ingeborg Næstved*, 10.

Oldfrue:

- Agnes Rømer Sanne*, 26.

Portnere:

- N. L. Jensen*, Inst., 81—21.
Jørgen Christensen, B:Afd., 86—04.
Boy Feddersen, Inst., 22.

Vægttere:

- N. R. Riis*, 08—11.
R. Petersen, 11—27.

Præster:

- L. M. Valeur*, 89—99.
Johs. Gøtzsche, 99—01.
Chr. Manniche, 01—20.
Th. Jacobsen, 20.

Læger:

- J. S. Curjel*, 81—84.
Chr. Langgaard, 84—12.
P. Nielsen, 12—27.
J. U. Gerdes, 27.

Tandlæge:

- Boye Petersen*, 08.